בס"ד

יד מהרש"א

מסכת בבא בתרא

פרק המוכר את הספינה

עג. עד צא.

ד' חשון תשע"ו

© Yecheskel Folger 2015

מפתח

דף עה: 5
רשב"ם ד"ה ואותיות 5
תוספות ד"ה קפל מגדלין 5
דף עו.- עו: 5
תוספות ד"ה רבי נתן אומר 5
סוגיא דספינה חלק א' – תד"ה במאי אוקימתא בעמוד ב' 5
סוגיא דספינה חלק ב' תד"ה ספינה 7
סוגיא דספינה חלק ג' בא"ד משום דבעי ובא"ד ובפניו 8
סוגיא דספינה חלק ד' בא"ד ומיהו יש לאמר 10
סוגיא דספינה חלק ה' בא"ד ועוד קשה לר"ת 10
דף עו: 11
סוגיא דספינה חלק ו' תוספות ד"ה במאי אוקימתא 11
סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק א' תד"ה אמר רב פפא 11
דף עז. 12
סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק ב' תד"ה אמר אמימר 12
סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק ג' בא"ד דלגבות 13
סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק ד' תד"ה אותיות מילי נינהו 14
דף עז: 15
תוספות ד"ה רב פפא 15
רשב"ם ד"ה כולה זבין 15
דף עח. 15
רשב"ם ד"ה תא שמע 15
דף עט. 15
רשב"ם ד"ה שובך מלא 15
סוגיא דבור ונתמלא חלק א' רשב"ם ד"ה הכי קאמר 16
דף עט: 17
סוגיא דבור ונתמלא חלק ב' תוספות ד"ה אבל בשדה 17
דף פ. 18
רשב"ם ד"ה במתניתין 18
תוספות ד"הא באמה 18
דף פ: 19
רשב"ם ד"ה כדרכו אסור 19
דף פא. 20
תד"ה ממאי 20
תד"ה למעוטי אדמת 22
דף פא: 23
תד"ה תרומה לכהן 23
סוגיא דלקיחה והבאה באחד חלק א' תד"ה דעביד להו 23
דף פב. 25
סוגיא דלקיחה והבאה באחד חלק ב' תד"ה בצרן ושגרן 25
סוגיא דלקיחה והבאה באחד חלק ג' תד"ה עד שתהא 25
דף פב. 26
סוגיא דהעולה מן הגזע חלק א' תד"ה מתקיף לה רב פפא 26
סוגיא דהעולה מן הגזע חלק ב' תוספות בא"כ כדמוכח לקמן 26
דף פב: 27

תד"ה וזורע את הניר 27
דף פג. 27
רשב"ם ד"ה מפוזרין 27
תד"ה הרכובה 27
תד"ה הרכובה 27
דף פג: 27
תד"ה רשות הרבים מהו שתפסיק 27
סוגיא דנתאנה שתות חלק א' תד"ה לוקח יכול לחזור 28
דף פד. 29
סוגיא דנתאנה שתות חלק ב' תד"ה ותנא תונא 29
סוגיא דנתאנה שתות חלק ג' תד"ה והוזלו ועמדו על ג' 29
דף פד: 30
סוגיא דכליו של מוכר חלק א' רשב"ם ד"ה אם ותד"ה ואי 30
סוגיא דכליו של מוכר חלק ב' תוספות ד"ה מדד והניח 31
סוגיא דכליו של מוכר חלק ג' תוספות ד"ה ואי ברשות הרבים 31
דף פה. 31
סוגיא דכליו של מוכר חלק ד' תד"ה כל מקום 31
תוספות ד" ה"ג בתוספתא 32
דף פה: 32
תד"ה כגון שהי' בעלה 32
תד"ה בין פסק 32
דף פו. 34
רשב"ם ד"ה לצדדין 34
דף פו: 34
סוגיא דכור בשלשים חלק א' תוספות ד"ה ראשון ראשון קנה 34
סוגיא דכור בשלשים חלק ב' בא"ד בהדי בבא דסרסור 35
דף פז. 36
רשב"ם ד"ה אי מדה דלוקח 36
תד"ה מי כאן תנא 37
דף פז: 37
משנה השולח את בנו אצל חנוני 37
רשב"ם ד"ה כדשמואל 37
תד"ה אלא צלוחית 37
תד"ה אי הכי 37
דף פח. 37
רשב"ם ד"ה ור' יהודה סבר 37
רשב"ם ד"ה והני מילי דקייצי 37
רשב"ם ד"ה סטין 38
דף פח: 38
סוגיא דהכרעה חלק א' רשב"ם ד"ה וחייב להכריע 38
סוגיא דהכרעה חלק ב' רשב"ם ד"ה לא ימוד 38
תד"ה וקללם 39
דף פט. 39
סוגיא דהכרעה חלק ג' רשב"ם ד"ה אלא שוקל 39
סוגיא דהכרעה חלק ד' רשב"ם ד"ה ונותן הכרע אחד לכולן 40
רשב"ם ד"ה י"ב טפחים 41

דף פט: 41
סוגיא דתומן חלק א' רשב"ם ד"ה תומן (הראשון) 41
סוגיא דתומן חלק ב' רשב"ם ד"ה תומן (השני) 42
תוס' בד"ה ובמשורה כו' 43
דף צ. 44
סוגיא דמדת לח חלק א' רשב"ם ד"ה שלישית ההין 44
סוגיא דמדת לח חלק ב' רשב"ם ד"ה רביעית ההין 44
סוגיא דמדת לח חלק ג' תוספות ד"ה במקדש 45
רשב"ם ד"ה דלא ליהוי 46
תד"ה במקדש 46
תד"ה והשקל עשרים 46
דף צ: 47
רשב"ם ד"ה ושמע מינה 47
דף צא. 47
גמרא מארץ ישראל 47
תד"ה חד אמר 47

דף עה:

רשב"ם ד"ה ואותיות

בפרשב"ם בד"ה ואותיות כו' במשיכה כשיבא לידו שימסור לו המוכר עכ"ל לישנא שימסור לו הוא מגומגם דבקנין משיכה קיימינן הכא וא"צ מסירה לומר לך חזק וקני ויש להגיה שימכור לו המוכר ודו"ק:

תוספות ד"ה קפל מגדלין

תוס' בד"ה קפל מגדלין כו' עמודין עשויין למגדלין כו' ובד"ה אחזה בטלפה כו' אלא תא חזק וקני כו' דליקני באחיזה בעלמא עכ"ל כצ"ל:

דף עו.- עו:

תוספות ד"ה רבי נתן אומר

[דף עו עמוד א] תד"ה רבי נתן כו' ואותיות במסירה ובשטר כו' ניחא ליה טפי למיתני מסירה כו' עכ"ל כך פי' גם רשב"ם דתרוייהו בעי מסירה ושטר אבל מדבריהם נראה דהוו גרסי הכי וק"ל:

סוגיא דספינה חלק א' – תד"ה במאי אוקימתא בעמוד ב'

[דף עו עמוד ב] בד"ה במאי אוקימתא בר"ה כו' בסימטא או לא ואביי כו' ולא כרבנן דאפילו ר' מודה דמשיכה קניא עכ"ל דהכי משמע לישנא דעד שימשכנה כו' דר' דסבר מסירה קניא מכ"ש משיכה כשיטת ר"י לעיל והמגיה כאן בספרים חדשים הגיה ללא צורך ועיין בתוס' בפ"ק דקדושין שהקשו כעין זה לפר"ת דלמאי דמוקי לה בסימטא ומסירה קונה בסימטא לאביי ורבא מכ"ש דמשיכה וא"כ לא אתיא מלתייהו אלא כר' דרבנן סברי עד שימשכנה כו' ודבריהם קשיא קצת דהא אם נאמר כן לרבנן דוקא משיכה ולא מסירה אף על גב דעדיפא א"כ נאמר ג"כ לאביי ורבא הכי ע"ש ודו"ק:

1) ר"י
   - א) משיכה עדיפא לגבי מסירה דגרוע
2) רבינו תם
   - א) מסירה עדיפא
3) ברייתא א'
   - א) רבי אית לי' דמשיכה קונה – נוקטין בכל הסוגיא דמדובר בסימטא
   - ב) לר"י סבירא לי' רבי דדיקא משיכה קונה דעדיפא קונה בסימטא
   - ג) לרבינו תם סבירא לי' רבי דמסירה דעדיפא נמי קונה בסימטא
4) ברייתא ב'

א) רבי אית לי' דספינה נקנית במסירה ופליג אחכמים דסברי דלא קנה עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה

5) גמרא

א) קשיא בהוה אמינא

i) לכאורה אף ברייתא א' בסימטא מיירי ונמצא דדברי רבי סותרות אהדדי

ii) שים לב

(1) לר"י דברי רבי סותרות אהדדי כיון דבברייתא א' משמע דדיקא משיכה דעדיפא קונה בסימטא מה שאין כן ברייתא ב' דמסירה הגם דגרוע נמי קונה בסימטא

(2) לרבינו תם דברי רבי סותרות אהדדי דמצד ברייתא א' משמע דמשיכה נמי קונה הגם דגרוע מה שאין כן ברייתא ב' דקתני דמסירה קונה ומשמע דדיקא מסירה דעדיפא קונה

ב) תירוץ

i) ברייתא א' בסימטא מיירי וברייתא ב' ברשות הרבים מיירי

6) ביאור שיטות ר"י ורבינו תם בברייתא ב' למסקנא כמבואר במהרש"א

א) לר"י – מפני דרבי סובר אשר מסירה קונה ברשות הרבים וחכמים פליגי בלשון "לא קנה עד שימשכנה – וגם מפני דמשיכה עדיפא – משמע דרבי אית לי' אשר אף משיכה קונה ברשות הרבים

ב) לרבינו תם יכול להיות אשר רבי מילף דדיקא מסירה דעדיפא קונה ברשות הרבים

ג) שאלה לר"י

i) האם יכול להיות מאן דסבירא לי' אשר דיקא מסירה קונה ברשות הרבים

ד) תשובה

i) דיקא מאן דסבירא לי' אשר משיכה לא שייך ברשות הרבים

7) המשך דגמרא

א) אביי ורבא אמרי דמשיכה קונה בסימטא ומשיכה קונה ברשות הרבים

ב) קשיא למסקנא אשר ברייתא ב' ברשות הרבים מיירי

i) כיון דדיקא רבי אית לי' דמסירה קונה ברשות הרבים נמצא אשר אביי ורבא אמרי כרבי ושבקו לחכמים

8) ביאור תוספות כמבואר במהרש"א

א) לרבינו תם פשיטא דנקטו בגמרא אשר לאביי ורבא כרבי סבירא להו דדיקא מסירה דעדיפא קונה ברשות הרבים

ב) לשיטת ר"י מציי בגמרא להקשת אשר אביי ורבא לא סבירא להו לא כרבי ולא כחכמים דהרי קבענו אשר לר"י סבירא לי' רבי דברשות הרבים קונה בין במשיכה בין במסירה ולאידך גיסא יכול להיות אשר אביי ורבא סבירא להו דדיקא מסירה קונה ברשות הרבים מחמת דמשיכה לא קונה ברשות הרבים

9) המשך ביאור תוספות כמבואר במהרש"א

א) קשיא לר"י

i) להוה אמינא אשר רבי בברייתא ב' מילף דמסירה קונה בסימטא

ii) הוי לה לגמרא להקשות דלאביי ורבא דאמרי דמשיכה קונה בסימטא ומסתבר אליבא דר"י דסבירא להו דמסירה דגרוע לא קונה בסימטא – ונמצא דפליגי ארבי דאמר מסירה קונה בסימטא

ב) תירוץ

i) בהוה אמינא נקטו דבהא גופא פליגי רבי וחכמים באלו מסירה דגרוע קונה בסימטא – ואביי ורבא סברי כחכמים דלא קונה

ii) מה שאין כן קבענו קושיא דגמרא למסקנא חזקה היא ביותר דהרי קבענו דנקטי דאביי ורבא כרבי סבירא להו ולא כרבנן – ולא זו בלבד אלא דיכול להיות אשר אף כרבי לא סבירא להו

10) תוספות במסכת קידושין

א) קשיא לרבינו תם אשר לשיטתו לרבי משיכה ומסירה תרוייהו קונין בסימטא

i) קבענו אשר בהוה אמינא נקטו אשר ברייתא ב' בסימטא משתעי ואשר רבי סבירא להו דקונה בין במשיכה בין במסירה ודפליגי חכמים עלי' דרבי ואמרו אשר בסימטא "לא קנה עד שימשכנה"

ii) עכשיו – כיון דרבינו תם סובר אשר מסירה עדיפא נמצא אשרי אביי ורבא דאמרי דמשיכה קונה בסימטא כל שכן דסבירא להו דמסירה דעדיפא נמי קונה בסימטא

iii) ותיקשי דהוי לה לגמרא להקשות אשר אביי ורבא שבקו לחכמים ואזלי כרבי

11) מהרש"א

א) קשיא

i) כי היכי דקבענו בהוה אמינא לחכמים דבסימטא קונה דיקא במשיכה הגם דמסירה עדיפא – נימא נמי הכי לאביי ורבא – ונמצא דאביי ורבא מצי אזלי בשיטת חכמים

12) המשך דגמרא

א) מסקנא דרב אשי

i) אי דאמר מוכר לך חזק וקני לכולי עלמא מהני מסירה ברשות הרבים

ii) הכא במאי עסקינן דאמר לי' לך **משוך** וקני – חכמים סברי דמוכר קפיד דיקנה לוקח דיקא במשיכה – רבי סובר דמראה מקום הוא לו

סוגיא דספינה חלק ב' תד"ה ספינה

בד"ה ספינה כו' אי מסירה לא מהני בסימטא כו' עכ"ל עיקר קושייתו לפי' זה כיון דמסירה לא מהני בסימטא ע"כ קניית הסימטא במשיכה ומאי פריך לרב דאימא נמי בסימטא קאיירי אבל לפר"ת ניחא דמשמע ליה דמתני' בין בר"ה בין בסימטא קאיירי ודוקא במסירה אבל משיכה אפי' בסימטא לא קני וקשה לרב דאמר במשיכה וברייתא בשמעתין דקתני במסירה ומוקי לה דוקא בר"ה היינו משום דסמך עצמו אמה דקתני באידך ברייתא ספינה במשיכה והיינו ע"כ בסימטא כדאמר אביי ורבא ודו"ק :

1) הקדמה

א) רב אית לי' דבהמה גסה נקנית במשיכה

ב) במסכת קידושין תנן דבהמה גסה נקנית במסירה ונוקטין דמשמעו דנקנית דיקא במסירה

ג) ומקשי בגמרא לרב דאמר דבהמה גסה נקנית במשיכה ולכאורה משעמו דנקנית דיקא במשיכה

2) תוספות לשיטת ר"י כמבואר במהרש"א

א) קשיא לר"י

i) ליתרצי

(1) אשר רב דאמר דמשיכה קונה בסימטא משתעי ולא קני' בי' מסירה דגרוע ומשנה אכן סבירא לה כרב בסימטא

(2) משנה דיקא ברשות הרבים משתעי ולכן קתני דקונה דיקא במסירה משום דמשנה סבירא אשר משיכה לא שייך ברשות הרבים – ורב אכן סבירא לי' כמשנה ברשות הרבים

ב) תירוץ

i) נוקטין אשר משנה בין ברשות הרבים בין בסימטא משתעי ומילף דקונה דיקא במסירה – ודלכן מקשי לרב אף אלו לא אמר למילתי' אלא בסימטא

ג) פירכא

i) הרי לשיטת ר"י משיכה עדיפא ומשיכה פשיטא דשייכא בסימטא ולכן לית סברא למימר דלמשנה אף בסימטא משתעי ואשר אף במשנה דיקא מסירה קונה

3) תוספות לשיטת ר"ת כמבואר במהרש"א

א) לשיטת רבינו תם מובן קושיא דגמרא דהרי לשיטתו מסירה עדיפא – ונמצא דיכול להיות אשר משנה בין ברשות הרבים בן בסימטא משתעי ואשר דיקא במסירה קונה בתרוייהו – ונמצא עוד אשר משנה קשיא לרב אף אלו לא אמר למילתי' אלא בסימטא

4) מהרש"א

א) קשיא לרבינו תם

i) אכן אמאי נקטי אשר משנה דהתם בין ברשות הרבים בין בסימטא משתעי – מאי שנא מן מסקנא דגמרא בחלק א' דנקטו אשר ברייתא ב' דיקא ברשות הרבים משתעי

ב) תירוץ

i) הוכרחו למינקט דברייתא ב' ברשות הרבים מיירי כדי ליישב אשר דברי רבי בברייתא א' וברייתא ב' לא סותרות אהדדי

ii) מה שאין כן למשנה במסכת קידושין דליכא הכרח לאוקי למשנה דיקא ברשות הרבים

5) המשך מהרש"א

א) קשיא לרבינו תם

i) אכן למה נקטו בגמרא אשר רבי בברייתא א' דקונה במשיכה בסימטא איירי וכל שכן דקונה במסירה

ii) נימא בהיפוך אשר ברייתא א' ברשות הרבים איירי ורבי אית לי' אשר משיכה קונה ברשות הרבים וכל שכן מסירה דעדיפא – מה שאין כן בברייתא ב' דאיירי בסימטא ובסימטא קונה דיקא במסירה דעדיפא

ב) תשובה

i) אי אזלת בשיטה זו תיקשי לך הך דאביי ורבא דאמרי תרוייהו אשר משיכה קונה בסימטא

סוגיא דספינה חלק ג' בא"ד משום דבעי ובא"ד ובפניו

בא"ד משום דבעי לאשמועינן דאפי' בסימטא דבעי משיכה אותיות כו' עכ"ל היינו למאי דמסיק דכאן בסימטא ודקתני ספינה במסירה היינו בר"ה אבל למאי דס"ד דההיא דקתני

ספינה במסירה איירי נמי בסימטא לית לן למימר הכי דכיון דקני בסימטא אפי' במסירה לא ה"ל למיתני הכא משיכה משום אותיות ולכך פריך שפיר ודו"ק:

בא"ד ובפניו וקניא בר"ה וכ"ש בסימטא דאפי' משיכה קונה בסימטא כדאמר אביי ורבא כו' כצ"ל:

1) המשך תוספות

א) קושית רבינו תם לר"י כמבואר לעיל בחלק ב'

i) ליתרצי אשר משנה במסכת קידושין אתיא שפיר אליבא דרב

(1) דרב דאמר דמשיכה קונה בסימטא משתעי ולא קני' בי' מסירה דגרוע ומשנה אכן סבירא לה כרב בסימטא

(2) משנה דיקא ברשות הרבים משתעי ולכן קתני דקונה דיקא במסירה משום דמשנה סבירא אשר משיכה לא שייך ברשות הרבים – ורב אכן סבירא לי' כמשנה ברשות הרבים

ב) תירוץ ר"י

i) נקטו בגמרא דלא יתכן אשר רב כמשנה סבירא לי' דברשות הרבים קונה דיקא במסירה דאם כן

(1) במקום למילף אשר משיכה קונה בסימטא ושלא למילף כלום לגבי רשות הרבים

(2) הוה לי' רב לאשמועינן דמסירה קונה ברשות הרבים כיון דמשיכה לא שייך ברשות הרבים ואנא ידענא אשר משיכה דחשובה מהניא בסימטא דבפשיטות שייך בי' משיכה

ג) קשיא

i) קבענו בגמרא אשר ברייתא ב' ברשות הרבים איירי ואשמועינן אשר לרבי קונה במסירה – ואף על פי כן איצטריך רבי למיתני בברייתא א' אשר ספינה נקנית במשיכה בסימטא

ד) תירוץ

i) איצטריך ברייתא א' למילף אשר ספינה נקנית בסימטא במשיכה כדי למידק מינה דשאני אותיות דנקנות בסימטא דיקא במסירה ומשיכה ביחד כמבואר בתד"ה אי כרבי – פרטי דין קנין אותיות אינן מענינו

13) מהרש"א

א) הקדמה

i) ניהדר לקושיא ראשונה בסוגיין בעוד דקא סלקא דעתין אשר ברייתא א' וברייתא ב' תרוייהו בסימטא איירי ומקשי אשר רבי בברייתא א' דקאמר דמשיכה קונה סותר דבריו בברייתא ב' אשר אף מסירה קונה וכן משיכה דעדיפא

ב) קשיא לר"י

i) הכא נמי נימא אשר רבי בברייתא ב' מילף אשר ספינה נקנית בסימטא במסירה וכן במשיכה דעדיפא ואף על פי כן איצטריך ברייתא א' למילף אשר ספינה נקנית בסימטא במשיכה כדי למידק מינה דשאני אותיות דאין נקנות אלא במסירה ומשיכה ביחד

ג) תירוץ

i) סברא דר"י בתירוצו מיישב הא דאיצטריך ברייתא א' למילף משיכה דקונה בסימטא הגם דמצינו למידק ככה מן מסירה דקונה ברשות הרבים

ii) אבל לא יתכן לנמק אשר כדי למידק דין אותיות הי' משתמש רבי בברייתא א' בלשון דמשמע דמשיכה דיקא קונה מחמת דעדיפא ובזה לסתור דבריו בברייתא ב' אשר מסירה דגרוע נמי קונה

סוגיא דספינה חלק ד' בא"ד ומיהו יש לאמר

בא"ד ומיהו י"ל דלמאי דמסיק כו' ומעיקרא כי הוה ס"ד כו' הוה ס"ד דטעמא דרבנן משום דמסירה לא קניא בסימטא כו' אבל אין לומר דמעיקרא ס"ד כו' עכ"ל שיעור דבריהם כך הוא דלמאי דמסיק דטעמא דרבנן משום קפידא ניחא לפר"ת אבל מעיקרא ע"כ דהוה ס"ד דטעמייהו משום דמסירה לא קניא בסימטא הוא קשה לפר"ת דהא כיון דמשיכה קונה בה מכ"ש מסירה אבל אין לומר דמעיקרא נמי ניחא לפר"ת דהוה ס"ד דפליגי דלר' שייכא כו' ולרבנן לא שייכא זה אינו דא"כ מאי כו' ודו"ק:

1) המשך תוספות ד"ה ספינה

א) קשיא לרבינו תם

i) בין בהוה אמינא דגמרא בין במסקנא פליגי חכמים עלי' דרבי ואמרי "לא קנה עד שימשכנה" ומשמע אשר משיכה קנין חשובה היא לגבי מסירה

ב) תירוץ

i) אכן מסירה עדיפא חוץ לגבי ספינה מטעם דלא שייך מסירה בספינה

ג) פירכא

i) אם כן לאחר דמסקי אשר ברייתא ב' ברשות הרבים משתעי אמאי מקשי אשר אביי ורבא דאמרי מסירה קונה ברשות הרבים שבקי לחכמים דאמרי דמשיכה קונה וס"ל כרבי דאמר מסירה קונה– הרי מציא לתרץ דשאני ספינה דחכמים ס"ל דדיקא משיכה קונה מחמת דמסירה לא שייך בספינה

ד) תירוץ "ומיהו יש לומר"

i) קבענו אשר רב אשי מסיק דבדאמר מוכר לך חזק וקני לכולי עלמא מהני מסירה – ובברייתא ב' איירי בגוונא דאמר לי' מוכר ללוקח לך **משוך** וקני – וחכמים סברי דמוכר קפיד דיקנה לוקח דיקא במשיכה רבי סובר דמראה מקום הוא לו

ii) ואתיא שפיר דאמרו חכמים דהגם מסירה חשובה מכל מקום מחמת קפידא לא קנה עד שימשכנה

סוגיא דספינה חלק ה' בא"ד ועוד קשה לר"ת

בא"ד וע"ק לפר"ת כו' הא נמי במשיכה תנן בפ"ק כו' עכ"ל אבל לפר"י הא דקתני התם משיכה דחשיבא ממסירה לא תקשי ליה {לר"ת} (כדתקשי) {כדמקשי ר"י} ליה {לר"ת} לרב {כלומר אליבא דרב} משום דמתניתין לאו דין משיכה אתא לאשמועינן אלא דין אחד רוכב ואחד מנהיג כו' וק"ל:

1) תוספות

א) ניהדר לחלק ב' דקבענו שם אשר קושיא דגמרא במסכת קידושין ממשנה שם לרב דאמר דבהמה גסה נקנית במשיכה מבוססת אליבא דרבינו תם אהא דנקטו אשר משנה דהתם בין ברשות הרבים בין בסימטא איירי ומילפא אשר דיקא מסירה דעדיפא קונה בהני רשויות

ב) קשיא לרבינו תם

i) אף אלו משנה דהתם קשיא לרב משם דס"ל דדיקא מסירה קונה– ליתרצי לרב אשר משנה דרוכב ומנהיג בבבא מציעא אשמועינן אגב אורחא דמשיכה קונה ומסייעת לרב

2) מהרש"א

א) תירוץ

i) משנה דרוכב ומנהיג מספיקה למילף מינה אגב אורחא אשר משיכה קונה אבל לא מספיקה למילף מינה אשר מסירה לא קונה – דהרי משנה דרוכב ומנהיג לאו דיני משיכה ומסירה אתיא לאשמועינן אלא דין אחד רוכב ואחד מנהיג אשר פרטי דין זה אינן מענינו

דף עו:

סוגיא דספינה חלק ו' תוספות ד"ה במאי אוקימתא

[דף עו עמוד ב] בד"ה במאי אוקימתא בר"ה כו' בסימטא או לא ואביי כו' ולא כרבנן דאפילו ר' מודה דמשיכה קניא עכ"ל דהכי משמע לישנא דעד שימשכנה כו' דר' דסבר מסירה קניא מכ"ש משיכה כשיטת ר"י לעיל והמגיה כאן בספרים חדשים הגיה ללא צורך ועיין בתוס' בפ"ק דקדושין שהקשו כעין זה לפר"ת דלמאי דמוקי לה בסימטא ומסירה קונה בסימטא לאביי ורבא מכ"ש דמשיכה וא"כ לא אתיא מלתייהו אלא כר' דרבנן סברי עד שימשכנה כו' ודבריהם קשיא קצת דהא אם נאמר כן לרבנן דוקא משיכה ולא מסירה אף על גב דעדיפא א"כ נאמר ג"כ לאביי ורבא הכי ע"ש ודו"ק:

עיין לעיל בחלק א'

סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק א' תד"ה אמר רב פפא

בד"ה אמר רב פפא כו' אבל אי לא אמר למלתיה אלא אליבא דחכמים כו' עכ"ל והרא"ש כתב דלפי זה נמי ראייה דהלכה אין אותיות נקנית במסירה מדלא קאמר רב פפא מלתיה אלא אליבא דחכמים וע"ש אבל התוס' ימאנו בזה והיינו משום דאי הוה גרסינן לקמן אותיות נקנית במסירה הרי פסק הלכתא דלא כחכמים וכרב פפא דס"ל כוותייהו אבל מסתמא דתלמודא דהתם הוה שפיר ראייה להגיה ולגרוס הכא אין אותיות כו' אי רב פפא אמר דצריך אפילו לר' כו' וק"ל:

1) הקדמה א'

א) לפי גרסא דרשב"ם – אמר אמימר דהלכה כרבי דאותיות נקנות במסירה ולא צריך שטר מכירה

ב) לפי גרסא דר"י – אמר אמימר דהלכה כרבנן דאין אותיות נקנות במסירה וצריך שטר מכירה

2) הקדמה ב' – רב פפא – "צריך למיכתב לי' קני לך איהו וכל שיעבודא דבי'"

3) תוספות – ב' מהלכים להבנת שיטה דרב פפא

א) מהלך א' – לרבנן דמצרכי שטר מכירה צריך מוכר למיכתב בשטר מכירה "קני לך איהו וכו'" – אבל לרבי דלא צריך שטר מכירה מיקל רב פפא ואפילו בעל פה לא צריך מוכר למימר קני לך איהו וכו'

ב) מהלך ב' – אף לרבי דלא צריך שטר מכירה מיהת צריך מוכר למימר בעל פה קני לך איהו וכו'

4) סתם גמרא במסכת קידושין על מחלוקת מסוימת בין ר' מאיר ורבנן

א) ר' מאיר ורבנן לית להו דרבי וקסברי תרוייהו דצריך שטר מכירה – אלא פליגי בשיטת רב פפא אליבא דרבנן כלומר אלו לרבנן צריך למיכתב קני לך איהו וכו'

5) תוספות

א) שאלה

i) למה לא אמרי בגמרא דר' מאיר ורבנן אית להו דרבי ולא צריך שטר מכירה ודפליגי בשיטת רב פפא אליבא דרבי – כלומר אלו לרבי צריך מוכר לומר בעל פה קני לך איהו וכו'

ב) תשובה

i) מוכרח דגמרא אית לה דהלכה כרבנן

ג) ברם

i) ראי' זו אין לה מקום אלא אלו רב פפא אמר למילתי' אף לרבי

ii) דאלו לא אמר רב פפא למילתי' לרבי יכול להיות דהלכה כרבי וכיון דלא אמר רב פפא למילתי' לרבי מובן דליכא למימר דפליגי ר' מאיר ורבנן אליבא דרבי באלו צודק שיטת רב פפא

6) רא"ש מובא במהרש"א

א) אף אלו לא אמר רב פפא למילתי' אלא לרבנן – מכל מקום מהא גופי' דרב פפא לא אמר למילתי' אלא לרבנן מוכח דהלכה כרבנן

7) מהרש"א

א) שאלה

i) למה לא אזלי תוספות בשיטת רא"ש

ב) תשובה

i) הא דלא אמר רב פפא למילתי' אלא לרבנן אין הכי נמי דמוכח דרב פפא ס"ל כרבנן – ברם – להוכיח דלא קבע אמימר לפי גרסא דרשב"ם דהלכה כרבי דלא כרב פפא – איצטריך סתם גמרא דמסכת קידושין לקבוע דהלכה כרבנן ודלכן מוכרח אשר גרסא דר"י בדברי אמימר צודק

דף עז.

סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק ב' תד"ה אמר אמימר

[דף עז עמוד א] בד"ה אמר אמימר כו' אף על גב דלא הוחזקו דאי בהוחזקו פשיטא כו' ה"ל למיחש לנפילה ופקדון דשכיחי כו' עכ"ל הכי הוא קושטא דמלתא דבהוחזקו התם פשיטא דחיישי' ולנפילה ופקדון לא חיישינן אפילו בשכיחי וא"כ ודאי ליכא לאתויי ראייה מדלא חיישי' לנפילה ופקדון אהוחזקו דהתם אלא דמייתי דאי אף בלא הוחזקו ניחוש ה"נ ניחוש לנפילה ופקדון וק"ל:

1) הקדמה

א) גמרא בפרק האשה שלום

שלחו מהתם דיצחק שכיב – הכא לא הוחזקו תרי יצחק – אמר רבא לא חיישינן אשר יצחק אחר שכיב

i) שים לב דאלו הוחזקו ב' יצחק חיישינן אשר יצחק אחר שכיב

ב) אמר רבא מנא אמינא לך דלא חיישינן לתרי יצחק היכא דלא הוחזקו

i) דהרי שכיחי חבי בר ננאי טובא במחוזא

ii) ואף על פי כן –כשמוציא "חבי בר ננאי" שטר חוב על אחרים – גבה רבה בר אבוה בהאי שטר חוב ולא מצי לוה למיטען דהאי תובע לאו בעל דברים דידי הוא

iii) וכי היכא דלא חיישינן התם וגובין בשטר חוב הגם דשכיחי חבי בר ננאי טובא הכי נמי לא חיישינן לתרי יצחק היכא דלא הוחזקו

2) תוספות

א) הא דקאמר רבא דלא חיישינן בשטר חוב היינו דלא חיישינן דלמא מסר מלוה לשטר חוב לתובע בלי שטר מכירה מחמת דלא ידעי אשר אין אותיות נקנות במסירה

ב) דחיי' – יכול להיות דרבא כיוון למימר "דלא חיישינן" לנפילה ופקדון

ג) פירכא לדחיי' זו אינו מענינו

3) מהרש"א

א) שאלה

i) אלו לא חיישינן לנפילה ופקדון אף בדשכיחי חבי בר ננאי טובא אמאי חיישינן אשר יצחק אחר שכיב באופן דהוחזקו תרי יצחק

ב) תשובה

i) אף בדשכיחי חבי בר ננאי טובא לא מצוי נפילה ופקדון כל כך ביחס להא דמצוי אשר יצחק אחר שכיב בדהוחזקו תרי יצחק

סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק ג' בא"ד דלגבות

בא"ד דלגבות החוב הם יודעים דאין המסירה כו' עכ"ל ודקאמר בפרק האשה שלום דכי היכי דלא חיישי' דלמא מסר ליה ה"נ לא חיישי' לב' יצחק היינו נמי מה"ט לא חיישי' דלמא מסר דלגבות החוב כ"ע יודעים דאין המסירה מועלת ודו"ק:

1) גמרא במסכת גיטין

א) שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת מוציאין שטר חוב על אחרים

2) תוספות

א) שאלה

i) ניחוש דלמא מלוה מסר לשטר לתובע בלי שטר מכירה דחשבו בטעות אשר אותיות נקנין במסירה

ב) תשובה

i) כולי עלמא יודעין דאין אותיות נקנות במסירה בלי שטר מכירה

3) מהרש"א

א) הא דקבענו בחלק ב' אשר בהך דחבי בר ננאי לא חיישינן דמלוה מסר לשטר חוב לתובע בלי שטר מכירה היינו נמי מהאי טעמא דכולי עלמא יודעין דאין אותיות נקנות במסירה בלי שטר מכירה

סוגיא דאותיות נקנות במסירה חלק ד' תד"ה אותיות מילי נינהו

בד"ה אותיות מילי כו' אבל כשכותב שטר בשמו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ולפ"ז גרסינן לעיל גבי רב אשי ואמר לי כו' עכ"ל ע"ש ואין צורך דלדברי התוס' ודאי דלא הוי מספקא ליה לרב אשי לעיל דבעי למכתב קני דאין אותיות נקנין במסירה משום דמילי נינהו אלא דקאמר הא אי לא כתב ליה הכי דהיינו איהו וכל שיעבודיה לא קני וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך וכיון דכתב לו קני לחוד סגי וא"ל אין כו' וכה"ג אמרינן בפ' האיש מקדש דר"מ ורבנן פליגי בדר' פפא דלכ"ע בעי למכתב קני אלא דפליגי אי בעי למכתב נמי איהו וכל שיעבודיה ודו"ק:

1) גמרא

א) רבנן ס"ל דאותיות אין נקנות במסירה אלא איצטריך שטר מכירה

ב) רב פפא אמר דצריך למיכתב לי' קני לך איהו וכל שיעבודא דבי'

ג) אמר רב אשי

אמריתה לשמעתא קמי' דרב כהנא **ואמרית לי'** טעמא דכתב לי' הכי הא לא כתב לי' הכי לא קני וכי לצור על פי צליחותו הוא צריך

אמר לי רב כהנא אין לצור ולצור

2) המשך דגמרא – אמר רב אשי אותיות אינן נקנות במסירה דאותיות מילי נינהו

3) תוספות

ואומר ר"י דמסירת השטר קרוי מילי דקאמר לי' קני לך שטר זה דהיינו מילי בעלמא אבל כשכותב שטר בשמו על השעבוד אין לך מעשה גדול מזה

4) מהרש"ל

א) קשיא לפי הבנת מהרש"א

i) הרי רב אשי גופי' מנמק טעם למימר דמסירה לא קניא ואמאי איצטריך לי' למילף מדרב כהנא דמסירה לא קניא

ב) תירוץ

i) מוכרח דהכי גרסינן לשמעתתא דלעיל "אמריתה לשמעתא קמי' דרב כהנא **ואמר לי** טעמא דכתב לי' הכי הא לא כתב לי' הכי לא קני וכי לצור על פי צליחותו הוא צריך **ואמרית לי'** אין לצור ולצור"

5) מהרש"א

א) אף לגרסא דידן אתיא שפיר – דרב אשי אכן כבר הבין דאותיות אינן נקנות במסירה משום דמילי נינהו אלא דסבר דבכתב לי' שטר מכירה סגי אף אלו לא כתב לי' "קני לך איהו וכל שעבודא דבי'" דאף בדלא כתב כן מובן דמכוון להקנות שיעבודא דבי' וכי לצור על פי צליחותו הוא צריך ואמר לי' רב כהנא אין הכי נמי דאלו לא כתב "קני לך איהו וכו'" נוקטין דלצור על פי צליחותו הוא צריך

ב) ועיין בתד"ה אמר רב פפא אשר במסכת גיטין נקטי כמו כן דכולי עלמא אית להו דאותיות אין נקנות במסירה אלא פליגי התם אלו בעי למיכתב נמי קני לך איהו וכל שעבודא דבי'

דף עז:

תוספות ד"ה רב פפא

[דף עז עמוד ב] בד"ה רב פפא כו' דהתם איירי בהלוואת מטבע שאינו נקנה בחליפין כו' עכ"ל אבל בהלוואה אחרת שאינו מטבע לא מצינו ביה שום חילוק בין קנין חליפין לקנין אגב ודו"ק:

1) גמרא

רב פפא הוו לי' תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו נהלי' לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתי'

רב פפא איצטריך למיסמך על קנין אגב כיון דמטבע אינו נקנה בחליפין

2) תוספות

א) קשיא

i) אלו משמעו דהקנה רב פפא הלואת תליסר אלפי זוז תיקשי דלכאורה מבואר בפרק מי שמת דלא מהני קנין להלואה

ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

i) הא דאמרי בפרק מי שמת אשר הלואה אינה נקנית משמעו דהלואת מטבע אינה נקנית בקנין חליפין כעין מטבע גופי' דאינו נקנה בחליפין– אבל בקושטא בין מטבע בין הלואת מטבע נקנין בקנין אגב – מה שאין כן שאר הלואות דנקנות אף בקנין חליפין

ג) מטעם שאין מענינו מפריכין תוספות לתירוץ זו

רשב"ם ד"ה כולה זבין

בפרשב"ם בד"ה כולה זבין כו' וגם הדמים מודיעין כו' עכ"ל דאם הדמים לא היו מודיעין שמכר שניהם ודאי דלא הוה אזלינן להא דקורין גם לצמד בקר והוי מקח טעות ודו"ק:

דף עח.

רשב"ם ד"ה תא שמע

[דף עח עמוד א] בד"ה ת"ש ר' יהודה כו' ור' יהודה בעודן עליו מיירי דהא קתני חמורך זו כו' עכ"ל לפי נוסחת סדר המשנה שלפנינו בהדיא קתני בדברי ר' יודא כיצד היה חמור לפניו וכליו עליו וק"ל:

דף עט.

רשב"ם ד"ה שובך מלא

[דף עט עמוד א] בפרשב"ם בד"ה שובך מלא כו' ועוד כל הני דקתני למזבח ולא לבדק כו' עכ"ל ר"ל כיון דהני ג' חלוקות דקתני למזבח ולא כו' לבדק ולא כו' לא למזבח כו' ע"כ לא קאי אלא אמה שבתוכן דלמזבח ולא לבדק הבית לא אשכחן במועלין בהם אית לן למימר

דשובך איירי דומיא דכל הני מועלין בהן דקתני דלא איירי בלא למזבח ולא לבדק הבית אלא לדמיו וק"ל:

סוגיא דבור ונתמלא חלק א' רשב"ם ד"ה הכי קאמר

בד"ה ה"ק כו' כלומר כו' קמ"ל רבי דבבור ושובך מודי דלא אלים רשות הקדש כו' עכ"ל וכ"כ התוס' דאין מועלין כו' דלא אמרינן שיקנה חצר כו' ולא ניחא להו למימר דטעמא משום דאין אדם מקדיש דשלב"ל משום דרבי קאמר הכי וקים להו דרבי אית ליה בקדושין פרק האומר דאדם מקנה דשלב"ל ומש"ה הוצרכו למימר דהקדש גרע משום דאין לו יד וק"ל:

1) הקדמה א' – רשב"ם

א) לית קנין חצר להקדש דאין להקדש יד כהדיוט ולכן לא איתרבאי מן אם המצא תמצא בידו

2) הקדמה ב'

א) קא מיפליגי מאן דאמרי באלו מקנה אדם דבר שלא בא לעולם

ב) אף למ"ד דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם איצטריך דלעתיד כשאותו דבר בא לעולם יהא אותו דבר בחצר לוקח כדי שיוכל לוקח לקנותו אז בקנין חצר

ג) והקדש – כיון דאין לו קנין חצר – כדי שיקנה דבר שלא בא לעולם איצטריך אשר אותו דבר כשבא לעולם יהא ברשות **מקדיש** כדי ליחשב כאלו הקדיש לדבר בדיבורו בתחלה – ולכן

i) מי שמקדיש בור רק ולאח"כ נתמלא מים ("בור שנתמלא מים") אם דרך רשות מקדיש באו מים לבור הוקדשו ע"י דבורו למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

ii) מי שמקדיש שדה אילן ולאח"כ גדלו בי' פירות ("גידולי שדה אילן") אף למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא הוקדשו גידולין ע"י דבורו דהרי בשדה הקדש גדלו ולא באו לשם דרך רשות מקדיש

3) הקדמה ג'

א) אע"ג דגידולי שדה אילן אינם מוקדשין מצד דיבורו של מקדיש אפילו למ"ד אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם – מכל מקום מוקדשין מחמת יניקתם משדה הקדש

4) הקדמה ד'

א) תנאי פליגי באלו מועלין בגידולי הקדש שהוקדשו מצד יניקתם משדה הקדש

5) משנה

	בור שנתמלא מים	גידולי שדה אילן
ר' יהודה	אין מועלין	אין מועלין
ר' יוסי אליבא דרבי	אין מועלין	מועלין
ר' אלעזר בר' שמעון	מועלין	מועלין

6) ביאור רשב"ם ור"י לשיטות אלו

א) גידולי שדה אילן

i) ר' יוסי ור' אלעזר בר' שמעון מוכרח דס"ל דגידולין הוקדשו מחמת יניקתן ודמועלין בגידולין דהרי קבענו אשר אפילו אי סברי אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מכל מקום לא הוקדשו גידולין בדיבורו של מקדיש

ii) ר' יהודה אית לי' דאין מועלין בגידולין

ב) בור שנתמלא מים לפי רשב"ם כמבואר במהרש"א

i) ר' אלעזר בר' שמעון דסובר דמועלין בבור שנתמלא מים מוכרח דסבירא לי' דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואשר מדובר במים שבאו לבור דרך רשות מקדיש והוקדשו בדיבור – דהרי מים לאו גידולי הקדש נינהו ולכן לא מוקדשים מצד יניקה

ii) ר' יהודה אית לי' דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

iii) נודע לן מדוכתא אחריתא דרבי ס"ל אשר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם – ולכן ליכא למימר דס"ל כר' יוסי דאין מועלין בבור שנתמלא מים משום דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם – אלא מוכרח דרבי נוקט דר' יוסי משתעי במים שלא באו לבור דרך רשות המקדיש

דף עט:

סוגיא דבור ונתמלא חלק ב' תוספות ד"ה אבל בשדה

[דף עט עמוד ב] תוספות בד"ה אבל בשדה כו' המ"ל ד"ה מועלין כו' למ"ד אין מעילה בגידולין ומיהו הא כו' לפי מה שמפרש ר"י בסמוך כו' עכ"ל לפי מה שמפרש ר"י כו' קאי גם למה שכתבו דהמ"ל ד"ה מועלין בו ולא במה שבתוכו כו' אבל בלאו פר"י נהי דאין מועלין בגידולין לד"ה מ"מ למה יגרע שדה ואילן מבור ושובך למ"ד אדם מקנה דשלב"ל ומועלין במה שבתוכו:

ודע דר"ל דלא מצי למימר בזה ובזה פליגי ברישא אף בשדה ואילן ובאדם מקנה דשלב"ל דלפר"י אפילו למ"ד אדם מקנה דשלב"ל הא בעי שזוכה בהן תחלה וזה אינו בשדה ואילן מיהו מצינו למימר דפליגי שפיר נמי בשדה ואילן ובמועלין בגידולין דה"נ פליגי לעיל רבי יהודה ורבי יוסי אלא דלא ניחא להו למימר הכי דפליגי ברישא בתרי טעמי בשדה ואילן במועלין בגידולין ובבור ושובך באדם מקנה דשלב"ל ודו"ק:

1) ברייתא

	תנא קמא	ר' אלעזר בר' שמעון
הקדיש ריקנין ואח"כ נתמלאו – שים לב דלא קתני בהדיא אלו מדובר בבור או בשדה	מועלין בהן ואין מועלין בתוכן	אף מועלין במה שבתוכן

2) ברייתא לפי ביאור רבה במסקנא

	תנא קמא	ר' אלעזר בר' שמעון
הקדיש ריקנין בור ושובך ואח"כ נתמלאו	מועילין בהן ואין מועלין בתוכן	אף מועלין במה שבתוכן
אבל הקדיש שדה בין מלאין בין ריקנין	אף מועלין במה שבתוכן	אף מועלין במה שבתוכן

א) הקדיש בור רק ולאחר כך נתמלא מדובר במים שבאו לבור דרך רשות מקדיש

i) תנא קמא ס"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולכן אין מועלין בו

ii) ר' אלעזר בר' שמעון ס"ל כר' מאיר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולכן מועלין בו כיון דמים באו דרך רשות מקדיש

ב) אבל בהקדיש שדה ריקנית ולאחר כך נתמלא פירות לא פליגי תנא קמא ור' אלעזר בר' שמעון דס"ל תרוייהו דמועלין בפירות מחמת דמועלין בגידולין

3) תוספות – ר"י

א) חלק א'

i) רבה מצי נמי לפרש אשר בשדה לכולי עלמא אין מועלין במה שבתוכו מחמת דאין מועלין בגידולין **ואפילו ר' אלעזר בר' שמעון דאית לי' אלו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מכל מקום לגבי הקדש איצטריך אשר דבר כשבא לעולם יהא ברשות מקדיש כדביארנו לעיל**

ב) חלק ב' כמבואר במהרש"א

i) אבל לא מצי רבה למימר דפליגי לא לבד בבור אלא אף בשדה באלו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם **דהרי אפילו ר' אלעזר בר' שמעון דאית לי' אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מכל מקום לגבי הקדש איצטריך אשר דבר כשבא לעולם יהא ברשות מקדיש כדביארנו לעיל**

2) המשך מהרש"א

א) שים לב אשר תוספות סמכי על מילים **המודגשות** בין בחלק א' בין בחלק ב' הגם דלא מייתי להו תוספות אלא בחלק ב'

3) מהרש"א – "ודע"

א) קשיא

i) נימא דפליגי תנאי בין בבור בין בשדה

ii) דהיינו דבבור פליגי באלו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ובשדה פליגי באלו מועלין בגידולין

ב) תירוץ

i) לא ניחא לי' לרבה למימר דפליגי בב' טעמים נפרדים

דף פ.

רשב"ם ד"ה במתניתין

[דף פ עמוד א] בפרשב"ם בד"ה במתני' כו' ואחר כך מסרס זה נוטל א' הלוקח נוטל אחד ומניח א' כו' כצ"ל:

תוספות ד"הא באמה

תוס' בד"ה הא באמה כו' ובריתא נמי ה"ק כו' וה"ה שניה ושלישית כו' עכ"ל ובנ"י בלשון התוס' לא כתב וה"ה שניה דהא קתני ושניה בהדיא אבל נ"ל לפי כוונת דבריהם ליישב כל נוסחות התוס' שלפנינו וביאור דבריהם דה"ק הא באמה מתניתין איירי בבריכה ראשונה של כל אם ואם ומשום דאיכא לפרושי דוקא כל אם ואם שהיו שם כבר הוסיף בברייתא בברתא כלומר דאף בריכה ראשונה של הבנות שנולדו מפריח והיינו כל אם ואם שאף הבנות קרוין אם לגבי בריכה ראשונה שלהן ובריכה ראשונה ושניה דקתני בברייתא חדא מילתא היא כולה מוקמה לה בברתא דבת הבת היא ראשונה לבריכה שהפריח כבר והיא שניה לאמה של בריכה ראשונה כו' והשתא קאמר שפיר ה"ה שניה ושלישית כו' דהיינו שניה לבריכה ראשונה שהפריח מעיקרא והיא שלישית לאם הראשונה וכן שלישית ורביעית שלישית לבריכה ראשונה ורביעית לאמה וכן לעולם רביעית שהיא חמישית אלא דאטו כי רוכלא כו' ודו"ק:

1) משנה – הלוקח פירות שובך מחבירו מפריח בריכה ראשונה

2) ברייתא – בריכה ראשונה ושני'

3) גמרא לפי גרסת תוספות – לא קשיא הא באמה הא בברתא

4) לשון תוספות

ובברייתא נמי הכי קאמר מפריח בריכה ראשונה **ושני'** ... והוא הדין **שני'** ושלישית ורביעית אלא דאטו כי רוכלא ליחשב וליזל

5) נימוקי יוסף אינו גורס "והוא הדין **שני'**" דהרי כבר פירשו תוספות מפריח בריכה ראשונה **ושני'**

6) מהרש"א – ביאור תוספות אשר על פיו לא צריכין לגרסא דנימוקי יוסף

א) תוספות מנמקין

i) דממשנה גופה יכולין למיטעי ולמימר אשר בריכה ראשונה משמעו דיקא בריכה ראשונה לאמהות (דור א') שהיו בשובך בשעה שקנה לשובך ולא לבריכה ראשונה דנולדו לאמהות (דור ב') שהן בנות אמהות של דור א'

ii) ולכן איצטריך ברייתא למיתני "הא בברתא" למילף אשר "בריכה ראשונה" במשנה כוללת נמי בריכה ראשונה שנולדו לאמהות של דור ב'

ב) ומנמקין עוד והוא הדין וכו' לפרש

i) דלוקח עליו להפריח גם בריכה "ראשונה ושני'" ומשמעו חדא בריכה שהיא בריכה ראשונה שנולדה לאמהות של דור ג' אשר אותן אמהות ראשונות הן לדור ב' ושניות לדור א'

ii) וכן לבריכה "שני' ושלישית" ומשמעו חדא בריכה אחרת שהיא בריכה ראשונה שנולדה לאמהות של דור ד' אשר אותן אמהות שניות הן לדור ב' ושלישיות לדור א'

ג) ומסיימי תוספות באמרם אשר ברייתא היתה יכול להאריך ולפרש עוד דהוא הדין לבריכה שלישית ורביעית וכן להלאה אלא אטו כי רוכלא ליחשב וליזל

ד) ונמצא אשר "שני'" באמרם "בריכה ראשונה ושני'" אינו אותו "שני'" בהא דאמרו אחר כך "שני' ושלישית" – ובזה מיושב קושיא דנימוקי יוסף

דף פ:

רשב"ם ד"ה כדרכו אסור

[דף פ עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה כדרכו אסור כדמפרש לקמיה מן הקרקע כו' ולת"ק איכא למימר כו' כגון מג' ולמעלה אסור עכ"ל דלישנא דתלמוד דפריך מעם הארץ הוא דקשי כו' דדוקא לר' יהודה פריך אבל לת"ק איכא למימר דאינו אסור עד למעלה מג' ומיהו לא ניחא ליה לאוקמא ברייתא דלעיל דלא כר"י אלא כת"ק וק"ל:

1) ברייתא א'

א) הלוקח בתולת השקמה מחבירו לקוץ מגביה מן הקרקע ג' טפחים דהדר צומח לטובת המוכר

ב) ומשמע דאלו אינו מגביה אלא טפח אחד או ב' טפחים לא מעלי לטובת מוכר

2) ברייתא ב'

א) תנא קמא

i) אין קוצצין בתולת השקמה בשביעית מפני שהיא עבודה שיגדל יותר

ב) ר' יהודה

i) כדרכו אסור אלא או מגביה י' טפחים וקוצץ או גומם מן הארץ

ii) ומשמע מדבריו דאי קוצצה ואינו מגביה אלא טפח אחד או ב' טפחים מעלי לה

3) גמרא

א) קשיא

i) לכאורה ברייתא א' ר' יהודה אמרה וסותר עצמו בברייתא ב'

4) רשב"ם

ולתנא קמא איכא למימר דלית לי' האי שיעורא אלא שיעור אחרינא כגון מן ג' ולמעלה אסור

5) מהרש"א – ביאור רשב"ם

א) שאלת רשב"ם

i) אף לתנא קמא תיקשי דמשמע מדבריו אשר קציצה מעלה לה בכל אופן

ב) תשובת רשב"ם

i) מוכרח דנקטי בגמרא אשר לתנא קמא מעלי לה דיקא בקציצה למעלה מג' טפחים

6) המשך מהרש"א

א) קשיא

i) אם כן לישני גמרא דברייתא א' אזלי בשיטת תנא קמא ודלכן לא סותרת לר' יהודה בברייתא ב'

ב) תירוץ

i) ניחא לי' לאוקמי' לברייתא א' בין לת"ק בין לר' יהודה

דף פא.

תד"ה ממאי

[דף פא עמוד א] תוס' בד"ה ממאי כו' וכ"ת איידי דנקט ר"מ ב' מביא וקורא נקט נמי ג' לרבנן כו' עכ"ל והכא לא קשיא להו דא"כ מאי קשיא ליה הכא משנה יתירא כו' כמו שהקשו לקמן דאינו דומה דאיכא למימר הכא דהאי איידי ודאי אמרינן דהיינו מביא וקורא לרבנן בג' משום מביא וקורא דר"מ בב' אבל מביא וקורא דר"מ משום מביא ואינו קורא לרבנן לא אמרינן ודו"ק:

1) משנה דידן

	קונה ב' אילנות	קונה ג' אילנות
רבנן	אינו קונה קרקע	קונה קרקע
ר' מאיר	קונה קרקע	מכ"ש דקונה קרקע

2) משנה במסכת ביכורים

	רבנן	ר' מאיר
רישא קונה ב' אילנות	מביא ואינו קורא	מביא וקורא
סיפא קונה ג' אילנות	מביא וקורא	אפילו בב' אילנות מביא וקורא

א) קשיא

i) רישא דמשנה בבכורים יתירה הוא לר' מאיר דממשנה דידן כבר נודע לן דקונה ב' אילנות יש לו קרקע – ומאחר דיש לו קרקע פשיטא דמביא וקורא

ב) תירוץ

i) משנה דבכורים אתא לאשמעינן אשר לר' מאיר מביא וקורא אף בלוקח פירות מן השוק דלכולי עלמא לית לי' קרקע

ג) קשיא

i) כיון דרבנן אית להו דהקונה ב' אילנות אינו קונה קרקע מובן דאינו קורא – ברם תיקשי הא דמביא

ד) תירוץ

i) רבנן מספקי להו אלו קונה קרקע – והגם דספק זה לא מספיק להוציא קרקע מן חזקת המוכר מכל מקום מספיק להצריך הבאה

3) תוספות

א) קשיא א'

i) מאחר דבמשנה דידן קתני דרבנן ס"ל דקונה ג' אילנות קונה קרקע

ii) אמאי איצטריך תו בסיפא דמשנה בבכורים למיתני לרבנן דקונה ג' אילנות מביא וקורא

ב) תירוץ לקשיא א'

i) איידי דקתני ברישא לר' מאיר דקונה ב' אילנות מביא וקורא למילף אשר אפילו הקונה פירות מן השוק מביא וקורא – קתני נמי בסיפא אשר לרבנן הקונה ג' אילנות מביא וקורא

ii) שים לב אשר "איידי" זו היינו מן מביא וקורא למביא וקורא

ג) קשיא ב'

i) אמאי איצטריך למשנה ליהדר למיתני בסיפא לר' מאיר אשר אפילו בב' אילנות מביא וקורא

ד) תירוץ לקשיא ב'

i) איידי דקתני בסיפא לרבנן דהקונה ג' אילנות מביא וקורא דממנה משמע דבב' אילנות אית להו דמביא ואינו קורא – הדר קתני עוד הפעם אשר לר' מאיר אפילו הקונה ב' אילנות מביא וקורא

ii) שים לב אשר "איידי" זו היינו מן מביא ואינו קורא למביא וקורא

ה) קשיא ג' כמבואר במהרש"א

i) כיון דקבענו לקושיא ב' אשר אמרינן איידי מן מביא ואינו קורא למביא וקורא למה נקטו בגמרא אשר רישא דבכורים לר' מאיר דמביא וקורא מיותר היא למילף אשר אפילו הקונה פירות מן השוק מביא וקורא

ii) נימא על סמך תירוץ לקשיא ב' אשר איידי דקתני ברישא לרבנן דהקונה ב' אילנות מביא ואינו קורא (דהיינו למילף דמספק מיהת מביא) קתני נמי ברישא לר' מאיר דהקונה ג' אילנות מביא וקורא

4) מהרש"א

א) שים לב דלא מציא תוספות להקשות קושיא ג' על סמך איידי ראשון כיון דאיידי ראשון מסתבר יותר ביחס לאיידי שני ואיידי שלישי – מחמת דאיידי ראשון הרי הוא מן מביא וקורא למביא וקורא מה שאין כן איידי שני ואיידי שלישי דהרי הן מן מביא ואינו קורא למביא וקורא

תד"ה למעוטי אדמת

בד"ה למעוטי אדמת כו' ולר"י נראה דמתניתין נמי איירי בבני קיני ולא פליג משום דאמו כו' עכ"ל ר"ל דבהא לא פליג אמתניתין דע"כ מתניתין נמי בבני קיני קמיירי מדקתני האשה כו' ולא עדיף מאמו אבל ודאי ההיא תוספתא רבי יהודה קתני לה ופליגא אמתניתין ולא בעי אמו מישראל כמו שפר"י לעיל דקי"ל כר"י דאמר בירושלמי דשפיר יאמר הגר לאבותינו דאמר קרא כי אב המון גוים גו' ודו"ק:

1) הקדמה א'

א) אין אדם מביא וקורא אלא אם כן מצי למימר בין "הארץ אשר נשבע לאבותינו" ובין "לתת לנו"

2) הקדמה ב'

א) משנה א' במסכת בכורים – גר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו

ב) משנה ב' במסכת בכורים – גר שאמו מישראל מביא וקורא

ג) משנה ג' במסכת בכורים – האשה אינה קוראה דנשים לא נטלו חלק בארץ ולא מציא למימר לתת לנו

3) תוספות כמבואר במהרש"א – מחלוקות דר"י ורבינו תם

	ר"י	ר"ת
מחלוקת א'	משנה ב' אית לה דגר שאמו מישראל מביא וקורא דיקא בבני קיני דהא דאמו מישראל לא מהני לי' אלא למימר אשר נשבע לאבותינו אבל לא מהני לי' למימר לתת לנו דלא עדיף גר זה מאמו ומנשים בכלל אשר מכח משנה ג' לא יכולין לומר לתת לנו	משנה ב' אית לה אשר גר שאמו מישראל יכול לומר אשר נשבע לאבותינו וגם לתת לנו ולכן מביא וקורא אפילו אינו מבני קיני
מחלוקת ב'	אין הלכה כמשנה ב' אלא הלכה כר' יהודה בירושלמי אשר גר יכול לומר אשר נשבע לאבותינו מחמת דאברהם הי' אב המון גוים – ואם מבני קיני הוא יכול נמי לומר לתת לנו ומביא וקורא	הלכה כמשנה ב' לעיל ואין הלכה כר' יהודה בירושלמי – ולכן גר לא יכול לומר אשר נשבע לאבותינו על סמך אברהם אב המון גוים
מחלוקת ג'	תוספתא כר' יהודה בירושלמי אתיא	תוספתא אית לה אשר גר שאמו מישראל יכול לומר לתת לנו דיקא כשהוא מבני קיני ופליג בזה על משנה ב' כמבואר לעיל לר"ת במחלוקת א'

דף פא:

תד"ה תרומה לכהן

[דף פא עמוד ב] בד"ה תרומה לכהן כו' א"נ שיפריש עליה ממקום אחר על כו' עכ"ל ר"ל אחר שהפריש מכרי שבמקום אחר תרומה גדולה כדינא יפריש ממנו מעשר על בכורים האלו ודו"ק:

סוגיא דלקיחה והבאה באחד חלק א' תד"ה דעביד להו

בד"ה דעביד להו כו' משמע שמביא הוא בעצמו ולא כו' עכ"ל ודמוקמי לה כרבי יוסי ב"ח לאו בבצרן ושגרן כפרשב"ם דאם כן לא הויא הבאה בעצמו ובמת בדרך נמי ודאי ליכא לאוקמי מילתא דר"מ דאתא לאשמועינן דין קנה אילן אחד היאך יעשה אלא דאיכא לפרושי דומיא דמת בדרך כגון שהשליח לא הוליכה רק חצי הדרך והבעל הבית גמר ההבאה וכן צ"ל לפר"ת לקמן וכ"כ מהרש"ל לפר"ת ע"ש ודו"ק:

1) הקדמה א'

   א) ר' יוסי בר חנינא – לית קריי' לבכורים אלא בגוונא דאיכא לקיחה והבאה באחד כלומר באיש אחד

2) הקדמה ב'

   א) רשב"ם אית לי' אשר "לקיחה" מתחלת בבצירה דהיינו לקיטה

ב) תוספות אמרי אשר אין "לקיחה" מתחלת אלא בלקיחה מן הבית

3) הקדמה ג'

א) רשב"ם – הי לך גוונא דלית בי' לקיחה והבאה באחד – כגון דמת שליח בדרך ושליח אחר הביא לבכורים לירושלים

4) הקדמה ד'

א) שליח לאו בר קריי' אפילו בגוונא דהוה לקיחה והבאה באחד

5) הקדמה ה' – ברייתא

א) ר' מאיר אית לי' דהקונה אילן אחד מביא ואינו קורא דהוי ספק בכורים ורבנן אית להו הקונה ב' אילנות מביא ואינו קורא דהוה ספק בכורים

6) גמרא

א) קשיא

i) בספק בכורים האיך יוצא ידי חיוב קריאה אלו בקושטא בכורים נינהו

ב) תירוץ

i) דעביד להו כר' יוסי בר' חנינא דמכווין שלא יהא לקיחה והבאה באחד

7) תוספות

א) קשיא

i) מי דחקו לומר דעביד להו כר' יוסי בר' חנינא לימא לי' לשגר שליח לעשות הבאה ולקיחה באחד דהרי קבענו דשליח מביא ואינו קורא

ב) תירוץ

i) לישנא דר' מאיר [ורבנן] "מביא ואינו קורא" משמע דמדובר בהבאה בבעלים ולא על ידי שליח

8) מהרש"א

א) שאלה

i) בקושטא האיך "עביד להו כר' יוסי בר' חנינא" שלא יתחייב בקריאה

ii) מובן דליכא למימר דעביד כר' יוסי בר' חנינא באופן שיודע אשר ימות שליח בדרך

iii) וליכא לאוקמה בבצרן הוא והשליח הביאן

(1) דהרי קבענו אשר לישנא דמביא ואינו קורא משמע שהביא הוא בעצמו ולא שליח

(2) ועוד תיקשי אשר לשיטת תוספות אלו בצרן הוא ולאח"כ הביאן שליח הרי עשה שליח לקיחה והבאה באחד

ב) תירוץ

i) מוכרח דעביד להו כר' יוסי בר' חנינא משמעו דשליח מוליכה רק חצי הדרך ובעל הבית גומר ההבאה

ii) ובזה מיושב לישנא דליכא לקיחה והבאה באחד – ומיושב גם כן לשון ר' מאיר ורבנן מחמת דבעלים גומרים להבאה

דף פב.

סוגיא דלקיחה והבאה באחד חלק ב' תד"ה בצרן ושגרן

[דף פב עמוד א] בד"ה בצרן ושגרן כו' ללקט מה שנותן בעין יפה ולא כו' עכ"ל כ"ה לשון התוס' בפרק השולח ע"ש:

סוגיא דלקיחה והבאה באחד חלק ג' תד"ה עד שתהא

בד"ה עד שתהא כו' אין נראה שיקראו בעלים כדמשמע בירושלמי עכ"ל היינו לפי שיטתן דלקיחה לאו היינו בצירה ולקיטה וא"כ מדקאמר בירושלמי בשלקטן לשלחן ביד אחר לא נראה לקריאה ואי הוה לקיחה והבאה ע"י שליח קורין הבעלים דשלוחו של אדם כמותו הרי אף בשלקטן הבעל לשלחן ביד אחר דהיינו נמי הלקיחה וההבאה ע"י שליח נראו להיתר קריאה מקרי וכן יש להוכיח מסיפא דקאמר אבל אם לקטן להביאן הוא לא ישלחנו כו' ואי הוה הלקיחה וההבאה ע"י שליח מיקרי נראו להיתר קריאה אמאי לא ישלחנו ביד אחר מיהו לפרשב"ם שפי' שהבצירה והלקיטה היא הלקיחה גופה ליכא לאוכוחי מידי מן הירושלמי ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) רשב"ם – "לקיחה" מתחלת בבצירה דהיינו לקיטה
   - ב) רבינו תם –"לקיחה" מתחלת לאחר לקיטה בלקיחה מתוך הבית
2) הקדמה ב'
   - א) בצרן (לקטן) שליח והביאן לירושלים דהוה לקיחה והבאה באחד אפילו לרשב"ם
     - i) לכולי עלמא לא קורא שליח דלאו בר קריי' הוא כדביארנו בחלק א'
     - ii) לרשב"ם מיהת קורין בעלים
     - iii) לרבינו תם אף בעלים אין קורין כדנבאר להלן
3) ירושלמי מובא בתוספות

   נראו לקריאה אין נתרין אלא בקריאה ולא מביאין אותן אלא לקריאה ולכן

   רישא –כשהי' בדעת בעלים כשלקטן לשגרן ביד שליח מעולם לא נראה לקריאה ואז בקושטא יכול לשגרן ביד אחר להיות מביא ואינו קורא

   סיפא –אם לקטן בעלים להביאן הוא נראה לקריאה ולכן אינו מביאן אלא הוא כדי שיוכל לקרות – ולא ישלחנו ביד אחר דאז לא יוכל לקרות אפילו יגיעו בעלים לירושלים
4) תוספות ד"ה עד שתהא –ירושלמי מסייע לשיטת רבינו תם
5) מהרש"א – נבאר לסייעתא זו לשיטת רבינו טעם וגם נבאר אשר לשיטת רשב"ם ליכא סייעתא נגד שיטת רשב"ם
6) המשך מהרש"א – ראי' דרבינו תם מן רישא דירושלמי
   - א) הקדמה
     - i) רישא דירושלמי – כשהי' בדעת בעלים כשלקטן לשגרן ביד שליח מעולם לא נראה לקריאה

ii) שים לב דלפי שלקטן בעלים וכיוון לשגרן ביד שליח –לרשב"ם לא הי' בדעת בעלים שיהא לקיחה (דמתחלת בלקיטה) והבאה באחד – אבל לרבינו תם הי' בדעת בעלים שיהא לקיחה (דמתחלת אחר לקיטה) והבאה באחד

ב) עכשיו

i) לרבינו תם – דכיון דהי' בדעת בעלים שיהא לקיחה והבאה באחד על ידי שליח ואף על פי כן נוקטין בירושלמי דלא נראה לקריאה – מוכרח דאיכא דין מיוחד אשר אין בעלים קורין בהבאה של שליח

ii) אבל לרשב"ם ליכא למידק כלום –דיכול להיות דהיינו טעמא דלא נראה לקריאה משום דלא הי' בדעת בעלים שיהא לקיחה והבאה באחד – ואכתי יכול להיות דבעלים קורין בדאיכא לקיחה והבאה באחד על ידי שליח כגון באופן דלקטן שליח

7) המשך מהרש"א – ראי' דרבינו תם מן סיפא דירושלמי

א) סיפא דירושלמי – אם לקטן בעלים אין קורין בעלים אלא אם כן בעלים מביאן בעצמן ולא על ידי שליח

ב) לרבינו תם מוכרח דאיכא דין מיוחד דשליח אינו קורא הגם דהוה לקיחה והבאה באחד

ג) לרשב"ם יכול להיות דשליח אינו קורא מחמת דלא הוה לקיחה והבאה באחד

דף פב.

סוגיא דהעולה מן הגזע חלק א' תד"ה מתקיף לה רב פפא

בד"ה מתקיף לה כו' והיינו טעותא דא"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל כו' עכ"ל ר"ל דלכל שאר הפירושים קשה לישנא דקאמר דסבר רב זביד למימר כו' דמשמע דס"ל לתלמודא דהא רב זביד טעותא היא ולפי זה ניחא דהיינו טעותא דאם כן אמאי קאמר רב נחמן דקל אבל לכל שאר הפירושים שפיר נקט רב נחמן דקל ומתניתין נמי לא קשיא ליה דהא משני לה רב זביד וליכא טעותא ולא הל"ל סבר רב זביד כו' ודו"ק:

סוגיא דהעולה מן הגזע חלק ב' תוספות בא"כ כדמוכח לקמן

בא"ד כדמוכח לקמן דתניא כו' משמע נקצץ אף על פי שלא יבש עדיין וראוי להחליף כו' עכ"ל ובלאו מתני' מהך ברייתא בלחוד ה"מ למפרך הכי למאי דנקט דוקא דקל אלא שאין הדבר מוכרח דנקט דוקא דקל אלא מכח מתניתין דקתני בהדיא בשאר אילנות דיש לו גזע ודו"ק:

1) משנה

הקונה ב' אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע – והעולה מן הגזע של לוקח

2) גמרא

אמר רב נחמן נקטינן דקל אין לו גזע סבר רב זביד למימר אין לו גזע לבעל דקל וכו'

מתקיף לה רב פפא ממשנה

1) תוספות – שיטת ר"י כמבואר במהרש"א

א) רב פפא הבין דרב זביד כיוון למימר דשאני דקל משאר אילנות – דבשאר אילנות שאם יבשו בראשן קוצצן למטה וחוזרין וגדלים מחמת דגזען מחליף – אבל דקל שייבש ראשו אין לו תקנה דאין גזעו מחליף – ולכן בדקל מייאש לוקח מן העולה מן הגזע דקסבר דיתייבש קודם שמעלה גזע

ב) ונקט עוד רב פפא דהיינו טעמא דלא אמר רב זביד למילתי' אלא בדקל כדי שיוכל רב זביד לנמק דהא דקתני במשנה אשר העולה מן הגזע של לוקח היינו מטעם דמשנה איירי באילנות אשר גזען מחליף

ג) ולכן מקשה רב פפא לרב זביד אשר באילנות דגזען מחליף מכל מקום על פי ברייתא בדף פז. לא שרי ללוקח לקוץ ראשן כדי להחליף גזען – ואף על פי כן קתני במתניתין דלוקח יש לו העולה מן הגזע

דף פב:

תד"ה וזורע את הניר

[דף פב עמוד ב] בד"ה וזורע כו' אלא כדי עבודת הכרם כו' לצד אחר חשיבא כרם כו' עכ"ל כ"ה בכל נוסחת התוס' שלפנינו ור"ל כמו שכתבו בסוף דחשיבי כרם מדרבנן הני ב' שורות ששיערום לצד אחר ולכך צריך מיהא בין ב' השורות הרחקה מכל צד ד' אמות כדי עבודת הכרם וזורע ח' אמות ביניהן ולא סגי בהרחקת ג"ט כמו מגפן יחידי כמ"ש ר"ש והרע"ב בפירוש המשניות ע"ש ובספרי גמרות דפוס חדש הגיהו הכא בתוס' כדעת הר"ש והרע"ב ולשון התוס' אינו מכוון רק כדברי התוס' הישנים שלפנינו ודו"ק:

דף פג.

רשב"ם ד"ה מפוזרין

[דף פג עמוד א] בפרשב"ם בד"ה מפוזרין ח"א דהיינו לכל היותר רצופין ד"א לכל הפחות עכ"ל הלשון מגומגם ויותר נכון בהיפך מפוזרין ח' כו' לכל הפחות רצופין ד' כו' לכל היותר וק"ל:

תד"ה הרכובה

תוס' בד"ה הרכובה כו' ועוד דמנ"מ בהך הרכבה לענין כלאים עכ"ל לפי מה שמפרש רשב"ם דמודד מעיקר השני היינו מפקק שני קשיא להו שפיר מנ"מ בהך הרכבה אבל ר"ש בפי' משניות נראה שמקיים פי' זה מלשון הרכבה ומפרש מעיקר השני היינו מן העיקר שהרכיב שהתחתון שהוא העיקר הראשון עב מן העליון ותו לא מידי ודו"ק:

תד"ה הרכובה

דף פג:

תד"ה רשות הרבים מהו שתפסיק

[דף פג עמוד ב] בד"ה ר"ה מהו כו' לאו ברוחב ט"ז איירי כו' עכ"ל לכאורה לפי מה שפירשו התוס' לעיל דגבי מכר הוי עד ועד בכלל מצינן למימר שפיר דברוחב ט"ז איירי ואפשר שהוצרכו לומר דלאו ברוחב ט"ז איירי דגבי ר"ה הוי אמות שוחקות כמו בכלאים וא"א דלא הוי יותר מט"ז אמות דגבי מכר ועי"ל בר"ה לא שייך קניה ונהי דלא מפסיק

מה יקנה שהרי הקרקע רשות של אחרים הוא דמצר שהוחזקו בו רבים אסור לקלקלו ולכך הוצרכו לומר דלאו בר"ה רוחב ט"ז איירי ואמותר הקרקע קמבעיא ליה אי קני אי לא וק"ל:

סוגיא דנתאנה שתות חלק א' תד"ה לוקח יכול לחזור

בד"ה לוקח יכול כו' ותניא כותיה דרבא דקא מייתי התם היינו מרבי יהודה הנשיא דאמר רצה כו' עכ"ל דבריהם תמוהים דאע"ג דאיכא למימר דרבא נמי ס"ל אם רצה וכר"י הנשיא וקאי רבא אמתני' מ"מ אינו מוכרח לומר כן ולא שייך לומר ארבא ת"כ מדר"י הנשיא כיון דרבא לישנא דרבי נתן נקט ודברי התוס' בפרק הזהב ג"כ בשם ר"ת הרגישו בזה וכתבו ות"כ מייתי משום דקתני בברייתא זה וזה בכדי שיראה כדרבא כו' עכ"ל וע"ש ודו"ק:

1) גמרא
   - א) רב חסדא
     - i) לוקח שנתאנה שתות יש לו דין "רצה" – דהיינו רוצה חוזר בו ואומר תן לי מעותי רוצה אומר תן לי מה שאוניתני
2) גמרא בבא מציעא נא:
   - א) רבא
     - i) יותר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו
3) תוספות – שיטת ר"י – רבא כרב חסדא סבירא לי' דלוקח שנתאנה שתות יש לו דין רצה
4) המשך דגמרא בבבא מציעא
   - א) תניא כוותי' דרבא
     - i) ר' נתן אומר יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה
     - ii) ר' יהודה הנשיא אומר יד מי שנתאנה [בשתות] על העליונה
       - (1) רוצה חוזר בו ואומר תן לי מעותי רוצה אומר תן לי מה שאוניתני
       - (2) וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו
5) המשך תוספות
   - א) הגם דלפום ריהטא מתאים לשון רבא ללשון ר' נתן מכל מקום רבא רצה אית לי' דס"ל כר' יהודה הנשיא
6) מהרש"א
   - א) קשיא
     - i) מכל מקום האיך מצינן **להביא ראי'** מהאי ברייתא לשיטת רבא דאית לי' רצה דלמא בקושטא ס"ל כר' נתן
   - ב) תירוץ
     - i) לא אמרו תניא כוותי' אלא לגבי הא דאמר רבא "וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו"

דף פד.

סוגיא דנתאנה שתות חלק ב' תד"ה ותנא תונא

[דף פד עמוד א] בד"ה ותנא תונא יפות כו' שוה בשוה איירי כו' ולא מוכר פשיטא כו' עכ"ל אבל אי לא איירי שוה בשוה לא הוה קשיא פשיטא דשפיר אשמועינן ולא מוכר דסד"א דיכול אף להחזיר כיון דנתאנה הלוקח כמו בביטול מקח דחוזר אף המאנה וק"ל:

1) ברייתא

א) יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר

2) גמרא

אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש [שנתאנה לוקח שתות] והוקר ועמד על שמנה לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר

ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר

3) תוספות – ביאור ראי' דגמרא מברייתא

א) בהך דיפות ונמצאו רעות בשוה בשוה איירי ומחמת דנתאנה ונמצאו רעות דינו כאונאת שתות אשר לשיטת רב חסדא המתאנה יכול לחזור בו

ב) ומוכרח דקמ"ל אשר מוכר לא יכול לחזור בו אפילו אלו הוקרו דאי לאו הכי פשיטא דמוכר אינו יכול לחזור בו דהרי לא הוקר ולא נתאנה ומה לו לקחת רעות בחזרה

4) מהרש"א – ביאור תוספות

א) אלו הוה אוקמינן לברייתא בלא זו בלבד דנתאנה לוקח ברעות תחת יפות אלא אף זו דנתאנה פחות משתות בשויות – לית למילף דמוכר אינו יכול לחזור בו אלו הוקר לאחר כך

ב) דיכול להיות דברייתא אתיא למילף חידוש אחר –דלא אמרינן אשר אופן זה דינו כאונאה יתר משתות דבטל מקח ולכל הדעות חוזר אף המאנה אפילו לא הוקר

סוגיא דנתאנה שתות חלק ג' תד"ה והוזלו ועמדו על ג'

בד"ה והוזלו כו' אלא איידי דנקט לעיל שהוקרו שנים נקט כו' עכ"ל דלעיל אם לא הוקר רק א' ועמד על ז' לא הוי ביטול מקח אלא דקנה ומחזיר אונאה ומש"ה נקט רבותא טפי בעמד על ז' דהוי ביטול מקח כמ"ש רשב"ם וק"ל:

1) גמרא חלק א'

א) מכר לו שוה ה' בו' דנתאנה לוקח שתות מעותיו יד לוקח על העליונה רצה אמר תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני – ואף אלו הוקר ועמד על ח' דעכשיו מפסיד מוכר יותר משתות לגבי ו' שקיבל לא מצי מוכר לחזור בו

2) גמרא חלק ב'

א) מכר לו שוה ו' בה' דנתאנה מוכר שתות שוויו יד מוכר על העליונה – ואף אלו הוזל ועמד על ג' דעכשיו מפסיד לוקח יותר משתות לגבי ה' ששילם לא מצי לוקח לחזור בו

3) תוספות

א) קשיא

i) בחלק ב' הי' מפסיד לוקח יותר משתות לגבי ה' ששילם אף אלו הוזל ולא נפל אלא על ד'

ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

i) בחלק א' אי לא הוקר דיקא באחד לז' אז הוי מפסיד שתות מעותיו – וכדי למילף דמוכר לא מצי לחזור בו אף כשמפסיד יותר משתות הוצרך למינקט דהוקר שנים לח'

ii) ואיידי דבחלק ב' נקט שהוקר שנים נקט נמי בחלק ג' שהוזל שנים

דף פד:

סוגיא דכליו של מוכר חלק א' רשב"ם ד"ה אם ותד"ה ואי

[דף פד עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה אם היה פקח כו' אם ברשות בעלים הן כו' עכ"ל לפי מה שפרשב"ם כו' מתניתין בסימטא וכרבי זירא לא הוה אצטריך ליה הכא נמי לפרש אם ברשות בעלים כו' אלא דאיירי בפשיטות נמי בסימטא ודו"ק:

בד"ה ואי בר"ה ממאן אגר אבל בסימטא מצי אגר כו' עכ"ל ולעיל בפרקין כתבו התוס' בשם רשב"א דבסימטא נמי לא מצי אגר אלא דאפשר לאוקמא ברשות של שניהם ודו"ק:

1) משנה

א) רישא

i) המוכר פירות לחבירו מדד ולוקח לא משך – לא קנה לוקח

ב) סיפא

i) אם הי' לוקח פיקח שוכר את מקומן

2) גמרא

א) אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן מדד מוכר בכליו והניח בקרקע בסימטא קנה לוקח

ב) ר' זירא אומר לא קנה לוקח

ר' זירא	בסימטא	אינו קונה
רב אסי	בסימטא	קונה

ג) ונמצא אשר לר' זירא רישא דמשנה דלא קנה לוקח מצי איירי בסימטא – אבל לרב אסי מוכרח דרישא דמשנה ברשות הרבים איירי

רישא דמשנה לר' זירא	בסימטא	אינו קונה
רישא דמשנה לר' אסי	ברה"ר	אינו קונה

ד) שכירות מקום לא יתכן ברשות הרבים ולכן מוכרח דסיפא איירי או ברשות בעלים או בסימטא

סיפא דמשנה בין לר' זירא בין לר' אסי	שוכר מקום או בסימטא או ברשות בעלים	קונה

3) רשב"ם מפרש למשנה כר' זירא ומפרש לסיפא דמשנה ברשות בעלים

4) מהרש"א

א) קשיא

i) כיון דלר' זירא רישא דמשנה מצי איירי בסימטא עדיף הי' לו לרשב"ם לפרש בפשיטות אשר סיפא נמי בסימטא איירי

5) מהרש"א בד"ה ואי ברשות הרבים

א) רשב"א בתד"ה ואי בדף עו: סובר דליכא שכירות מקום בסימטא והא דלכאורה משמע התם דאיכא שכירות מקום בסימטא בקושטא מדובר ברשות של שניהם דדומה במקצת לסימטא – עיין רשב"ם בדף עו: דמפרש "סימטא ... כחצר של שניהם דמי"

ב) ונמצא אשר לרשב"א מקשי תוספות דעדיף הוה רשב"ם למוקי לסיפא דמשנה אליבא דר' זירא ברשות של שניהם דדומה לסימטא דאיירי בי' רישא

סוגיא דכליו של מוכר חלק ב' תוספות ד"ה מדד והניח

תוס' בד"ה מדד והניח כו' אבל על גבי קרקע לא אף על גב דמשיכה מועלת כו' עכ"ל האי אף על גב כו' שכתבו אין לו מקום הכא לפי ענינו ולולי שיראתי היה נראה להגיה ויש לדחות אף על גב דמשיכה כו' ור"ל דמצינן למימר דאיירי שפיר במדד לוקח דאע"ג דמשיכה כו' בלא משיכה על גבי סימטא גרע ולא קנה אף במדד לוקח ודו"ק:

1) תוספות

א) אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן מדד מוכר והניחו בקרקע בסימטא קנה לוקח

ב) אמר לי' ר' זירא שמא לא שמע רבי אלא במודד לתוך קופתו של לוקח

ג) שאלה – דלמא אפילו לר' אסי לא קנה לוקח אלא היכא דמדד הוא

ד) תשובה – לא יתכן דאלו מדד לוקח פשיטא דצודק ר' אסי ולא ר' זירא דקנה אף בלא הניח בקופתו של לוקח דלא גרע מדידה דלוקח ממשיכה דלוקח דקונה בסימטא

2) המשך תוספות כמבואר במהרש"א לפי הגהה שלו

א) מהיכא תיתי – דלמא מדידה דלוקח בסימטא גרע מן משיכה דלוקח בסימטא

סוגיא דכליו של מוכר חלק ג' תוספות ד"ה ואי ברשות הרבים

בד"ה ואי בר"ה ממאן אגר אבל בסימטא מצי אגר כו' עכ"ל ולעיל בפרקין כתבו התוס' בשם רשב"א דבסימטא נמי לא מצי אגר אלא דאפשר לאוקמא ברשות של שניהם ודו"ק:

עיין לעיל בחלק א'

דף פה.

סוגיא דכליו של מוכר חלק ד' תד"ה כל מקום

[דף פה עמוד א] בד"ה כל מקום כו' ואר"י דבעי למימר זיל קני וכיון דמדד כו' עכ"ל יש לדקדק דמשמע דבלא אמר לו זיל קני לא קנה אפילו בסימטא וא"כ מאי קמבעיא ליה לקמן בכליו של לוקח ברשות מוכר אי קנה אי לא והיינו אפילו בלא א"ל זיל קני דבא"ל זיל קני ודאי קנה כדמסיק לקמן מהך דרב ושמואל וי"ל דזיל קני דלקמן דקנה היינו דווקא במפרש בהדיא יקנו כליך כמ"ש הרשב"ם וק"ל:

תוספות ד" ה"ג בתוספתא

בד"ה ה"ג בתוספתא כו' שיגביהנה או עד שיוציאנה או ישכור כו' אבל לפי ספרים כו' עד שיגביהנה כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל לאותה גירסא דלא גרסינן עד שקיבל עליו ועד שישכור כו' וק"ל:

דף פה:

תד"ה כגון שהי' בעלה

[דף פה עמוד ב] בד"ה כגון שהיה בעלה כו' וא"ת נהי דנותן לה רשות ומשאילה מ"מ הא בעי חזקה כו' עכ"ל ק"ק אהך דהכא כליו של לוקח ברשות מוכר דקנה בא"ל זיל קני כדמסיק ובלא א"ל זיל קני נמי קמבעיא ליה דשמא משאיל לו מקום ותקשי להו נמי מ"מ הא בעי חזקה ויש ליישב ודו"ק:

1) גמרא
   - א) בכליו של לוקח ברשות מוכר קונה בדאמר מוכר זיל קני
   - ב) איבעיא כמבואר בתוספות – כליו של לוקח ברשות מוכר ולא אמר לי' זיל קני מהו
   - ג) תשובה – תניתוה - זרקו לה לתוך קלתה מגורשת
   - ד) פירכא כמבואר בתוספות – שאני התם שהי' בעלה מוכר קלתות ונותן לה רשות ומשאיל לה מקום לשום קלתה שמה
2) תוספות
   - א) קשיא
     - i) מאי מהני לה האי השאלה
     - ii) הרי אף לשכירות צריכין קנין ע"י כסף או שטר או חזקה
3) מהרש"א
   - א) קשיא
     - i) בכליו של לוקח ברשות מוכר מה לי אמר זיל קני מה לי לא אמר זיל קני – על כל פנים לא הקנה מוכר רשותו ללוקח

תד"ה בין פסק

בד"ה בין פסק עד כו' ואפילו מדד ופסק נמי שניהם כו' עכ"ל דמדד דהכא משמע להו דלא הונחו לרשות הלוקח עדיין כפרשב"ם דא"כ היינו מדד עד שלא פסק כו' דקתני בסיפא ועוד דפריך לקמן אסיפא מכדי פירקן קתני מ"ל פסק כו' אהך דהכא דרישא מדד עד שלא פסק כו' נמי ה"מ למפרך הכי מ"ל לא פסק ומ"ל פסק ודו"ק:

1) הקדמה א' – ברייתא – משך לוקח חמריו של מוכר והכניסן לתוך ביתו והתבואה על גבן

רישא	קודם פריקה	פסק עד שלא מדד לא קנה	מדד עד שלא פסק לא קנה
סיפא	לאחר פריקה	פסק עד שלא מדד קנה	מדד עד שלא פסק לא קנה

2) הקדמה ב'

א) רשב"ם – מדידה דברייתא היתה באופן "הנחה"

ב) תוספות – מדידה דברייתא לא היתה באופן "הנחה"

ג) פריקה לכולי עלמא הנחה הויא

3) גמרא

א) קשיא לסיפא

i) מכדי פירקן קתני (דהוי הנחה) מה לי פסק מה לי לא פסק

ב) תירוץ

i) פסק סמכא דעתי' לא פסק לא סמכי דעתי'

ii) דהיינו – כדי לקנות פירות ע"י קנין חצר איצטריך לא לבד שהפירות יהיו מונחין ברשות לוקח אלא אף זו שהמוכר והלוקח סמכי דעתייהו במכירה

4) ברייתא להבנת רשב"ם דמדידה דברייתא הויא "הנחה"

רישא	קודם פריקה (דליכא הנחה מצד פריקה)	פסק (סמכי) עד שלא מדד (דליכא שום הנחה) לא קנה	מדד (**דאיכא הנחה מצד מדידה**) עד שלא פסק (דלא סמכי) לא קנה
סיפא	לאחר פריקה (דאיכא הנחה מצד פריקה)	פסק (סמכי) עד שלא מדד קנה (דמיהת איכא הנחה מצד פריקה)	מדד (**דאיכא הנחה בין מצד פריקה בין מצד מדידה**) עד שלא פסק (לא סמכי) לא קנה

5) ברייתא להבנת תוספות דמדידה דברייתא לא הויא הנחה

רישא	קודם פריקה (דליכא הנחה מצד פריקה)	פסק (סמכי) עד שלא מדד (דליכא שום הנחה) לא קנה	מדד (**דאף מצד מדידה ליכא הנחה**) עד שלא פסק (דלא סמכי) לא קנה
סיפא	לאחר פריקה (דאיכא הנחה מצד פריקה)	פסק (סמכי) עד שלא מדד קנה (דמיהת איכא הנחה מצד פריקה)	מדד (**דאיכא הנחה מיהת מצד פריקה**) עד שלא פסק (לא סמכי) לא קנה

6) מהרש"א

א) שאלה

i) למה פליגי תוספות על רשב"ם למימר דמדידה דברייתא לא היתה באופן הנחה

ב) תשובה א'

i) לשיטת רשב"ם "מדד ולא פסק" מילף אותו דין בסיפא דכבר ילפינן לה ברישא – דהיינו דלא קנה בדאיכא הנחה וליכא סמיכת דעת

ii) מה שאין כן לתוספות "מדד ולא פסק" ברישא מילף דלא קנה בדליכא הנחה וליכא סמיכת דעת – אבל מדד ולא פסק דסיפא מילף דלא קנה בדאיכא הנחה וליכא סמיכת דעת

ג) תשובה ב'

i) לרשב"ם הוה לה לגמרא להקשות "מכדי פריקה קתני (דהויא הנחה) מה לי פסק מה לי לא פסק" לא לבד בסיפא (דאיכא הנחה מצד פריקה) אלא אף ברישא קודם פריקה (דלרשב"ם מיהת איכא הנחה מצד מדידה)

דף פו.

רשב"ם ד"ה לצדדין

[דף פו עמוד א] בפרשב"ם בד"ה לצדדין כו' דהא אפילו גסה לר"ש בהגבהה ולא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף פו:

סוגיא דכור בשלשים חלק א' תוספות ד"ה ראשון ראשון קנה

[דף פו עמוד ב] בתוס' בד"ה ראשון ראשון קנה פ"ה דלא כו' דאיכא לאוקמא כשנתמלאת המדה ואין נראה לר"י כו' עכ"ל אין זה פ"ה שלפנינו שפירש דאיכא לאוקמא כשהקנה לו כל התבואה מיירי דקני ליה רשותא כו' מיהו גם זה קצת דחוק דלא הוה דומיא דרישא דראשון ראשון קנה דאיירי השתא לפי סברת המקשה בכור אני מוכר לך ביחד ודו"ק:

1) הקדמה א' – איבעיא בדף פה: כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח או לא

2) ברייתא בדף פה. – ארבע מדות במוכרין

בבא א' – במדה דסרסור (שאינה של שניהם) משנתמלאה מדה קונה לוקח – **בד"א (הראשון) בבבא א'** במדה שאינה של שניהם – **אבל בבבא ב'** דינו כדלהלן
בבא ב' – אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה כלומר דבעל המדה קנה **בד"א (השני) בין בבבא א' בין בבבא ב'** ברשות הרבים או בחצר שאינו של שניהן **אבל בבבא ג' ובבבא ד'** דינו כדלהלן
בבא ג' – ברשות מוכר לא קנה לוקח
בבא ד' – ברשות לוקח קנה לוקח

3) גמרא דף פו:

א) רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו לאחר כ"ט סאין כל זמן שלא נמדד סאה אחרונה לפי שהקפיד מוכר דליהוי חד מקח לכל הכור

ב) קשיא כמבואר ברשב"ם

i) הרי ברישא דברייתא בבבא ב' במדה של לוקח ראשון ראשון קנה ולכאורה איירי במוכר כור ביחד

ג) תירוץ דגמרא אינה מענינו

4) רשב"ם

א) יש גורסין בגמרא דמקשין מסיפא בבבא ד' דקתני דברשות לוקח קנה לוקח

ב) לגרסת תוספות מפריך רשב"ם לשיטת יש גורסין ככה: מן בבא ד' לא קשה מידי דיכול להיות אשר בבא ד' בנתמלאה המדה איירי

5) מהרש"א

א) בספרים שלנו מפריך רשב"ם לשיטת יש גורסין ככה: מן בבא ד' בסיפא לא קשה מידי דיכול להיות דמיירי במכירת כל התבואה ברשות לוקח בלי מדידה

ב) ודוחק דהרי קבענו אשר קושיא דגמרא מבוססת על הא דנקטי דברייתא איירי במכר כור תבואה ביחד

סוגיא דכור בשלשים חלק ב' בא"ד בהדי בבא דסרסור

בא"ד בהדי בבא דסרסור וליתני בר"ה כו' וברשות לוקח כו' עכ"ל דהא אי איירי דוקא בנתמלא ברשות לוקח ודאי דמהני נמי בסרסור דלא גרע רשות לוקח מר"ה ורשות שאינו של שניהם אבל אבבא דמדה של אחד מהם דראשון כו' לא ה"מ למיתני ברשות לוקח דא"כ במדה של מוכר ברשות לוקח קנה מוכר ותפשוט אבעיין מדה של לוקח ברשות מוכר דתלמודא משוה להו ומה שכתב מהרש"ל שפירש וליתני כו' שכתבו התוס' היינו דליתני בד"א בר"ה כו' וברשות לוקח קודם הבד"א הראשון עכ"ל שיהיה קאי וברשות לוקח אמדה דסרסור לחוד ומיהו זהו דוחק דליתני האי בד"א בר"ה כו' קודם הבד"א הראשון דא"כ בתר דמדה של אחד מהם ראשון כו' וצריך למיתני שוב בד"א בר"ה כו' ונ"ל דהכי פריך לרב ושמואל דאי בשנתמלאת איירי א"כ ליתני בר"ה כו' וברשות לוקח דהכי דינא במדת סרסור ואי משום דמדה של אחד מהם ראשון כו' דקתני מקמיה לא תני בתר הכי ברשות לוקח א"כ תפשוט לרב ושמואל מהך ברייתא דמדה של מוכר ברשות לוקח לא קנה מוכר והכלי בטל לגבי רשות ודו"ק:

1) תוספות – קשיא להא דמפריך רשב"ם לשיטת יש גורסין באמרו אשר אין להקשות לרב ושמואל מן בבא ד' מחמת דרב ושמואל יכולין לומר דבבא ד' בנתמלאה המדה איירי

א) שים לב אשר בבא ד' ברשות לוקח מיירי

i) אלו כדי למנוע קושיא מן בבא ד' איצטרכי רב ושמואל למימר אשר בבא בד' בנתמלאה מדה ברשות לוקח איירי – אז במקום למיתנא בבא ד' כבבא בפני עצמו – הוה לה לברייתא להרחיב במה דברים השני למיכלל לא לבד רשות הרבים וחצר של שניהן אלא אף רשות דלוקח (דכיון דקונה לוקח ברה"ר במדה דסרסור פשיטא דקונה ברשות דלוקח)

בבא א' – במדה דסרסור (שאינה של שניהם) משנתמלאה מדה קונה לוקח בד"א (הראשון) בבבא א' במדה שאינה של שניהם – אבל בבבא ב' דינו כדלהלן
בבא ב' – אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה כלומר דבמדה דמוכר לא קנה לוקח ובמדה דלוקח קנה לוקח בד"א (השני) בין בבבא א' בין בבבא ב' ברשות הרבים או בחצר שאינו של שניהן **או ברשות של לוקח** אבל בבבא ג' ~~ובבבא ד'~~ דינו כדלהלן
בבא ג' – ברשות מוכר לא קנה לוקח
~~בבא ד' – ברשות לוקח קנה לוקח~~

2) מהרש"ל ומהרש"א

א) קשיא על קושיות תוספות

i) במה דברים השני קאי בין על בבא א' בין על בבא ב'

ii) ומן הנמנע היתה לברייתא להרחיב במה דברים (השני) למיכלל נמי רשות לוקח – דאם כן היתה מילף בבא ב' אשר בגוון דכליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה לוקח אפילו ברשות לוקח ומובן דהיינו טעמא דרשות לוקח בטל לגבי כלי דמוכר – ובזה היתה מיפשט איבעיא דכליו של לוקח ברשות מוכר דדינו דקנה לוקח מחמת דרשות מוכר בטל לגבי כלי דלוקח – דגמרא משווה אופן דכליו של מוכר ברשות לוקח לאופן כליו של לוקח ברשות מוכר דבתרוייהו תליא מילתא באלו רשות בטל לגבי כלי

ב) תירוץ מהרש"א בסוף הדיבור

i) הא גופא מקשי תוספות לפירכא דרשב"ם דליכא למימר אשר רב ושמואל יכולין לאוקמי לבבא ד' בנתמלאה המדה

ii) דאם כן היו רב ושמואל מוכרחין לנמק דברייתא לא מרחבת בבא א' כדאמרן מחמת דברייתא לא רוצה למיפשט אשר רשות בטל לגבי כלי

3) תירוץ מהרש"ל

א) תוספות מקשי דלא יתכן למימר אשר רב ושמואל יכולין לאוקמי לבבא ד' בנתמלאה המדה

ב) דאם כן היו צריכין רב ושמואל לנמק למה לא מרחבת ברייתא לבבא א' כדאמרן

i) ולא היו יכולין רב ושמואל למימר דלא יכולה ברייתא להרחיב בבא א' דאם כן היינו פושטין אשר רשות בטל לגבי כלי

ii) דכדי שלא למיפשט לאיבעיא היתה יכולה ברייתא

(1) לקבוע במה דברים השני לאחר בבא א' ולא לאחר בבא ב' למילף אשר דיקא בבא א' (ולא בבא ב') איירי ברשות לוקח ודלכן לית למיפשט מן בבא ב' כלום לגבי כליו של מוכר ברשות לוקח

(2) ולקבוע במה דברים הראשון כהקדמה לבבא ב' למילף דשונה בבא ב' מבן בבא א' בזה אשר בבא ב' לא איירי במדה שאינה של שניהם

בבא א' – במדה דסרסור (שאינה של שניהם) משנתמלאה מדה קונה לוקח בד"א (השני) בבבא א' ברשות הרבים או בחצר שאינו של שניהן או ברשות של לוקח ובד"א (הראשון) בבבא א' במדה שאינה של שניהם– אבל בבבא ב' דינו כדלהלן
בבא ב' –אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה כלומר דבמדה דמוכר לא קנה לוקח ובמדה דלוקח קנה לוקח
בבא ג' – ברשות מוכר לא קנה לוקח

4) מהרש"א

א) קשיא למהרש"ל

i) לשיטת מהרש"ל היתה צריכה ברייתא לקבוע במה דברים שלישי לאחר בבא ב' למילף אשר בבא ב' ברשות הרבים וברשות של שניהם מיירי ולא ברשות לוקח

בבא א' – במדה דסרסור (שאינה של שניהם) משנתמלאה מדה קונה לוקח בד"א (השני)-בבבא א' ברשות הרבים או בחצר שאינו של שניהן או ברשות של לוקח ובד"א (הראשון) בבבא א' במדה שאינה של שניהם – אבל בבבא ב' דינו כדלהלן
בבא ב' –אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה כלומר דבעל המדה קנה **במה דברים (השלישי) בבבא ב' ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם אבל** בבבא ג' דינו כדלהלן
בבא ג' – ברשות מוכר לא קנה לוקח

דף פז.

רשב"ם ד"ה אי מדה דלוקח

[דף פז עמוד א] בפרשב"ם בד"ה אי מדה דלוקח היא וליקני ליה כליו כו' עכ"ל דליכא למימר דאיירי ברשות מוכר דא"כ היינו בעצמה אבעיין דלעיל ותפשוט מהכא דלא קנה לוקח וק"ל:

תד"ה מי כאן תנא

תוס' בד"ה מי כאן תנא דליתנייה לרב מדות כו' עכ"ל היינו כגירסת ר"ת כמו אתנייה לרב בפרק כ"ה דמשמע דהוא שנה לרב ור"ש מגיה דאתנייה רב בלא למ"ד דמשמע דרב שנה לו וק"ל:

דף פז:

משנה השולח את בנו אצל חנוני

[דף פז עמוד ב] במשנה השולח את בנו אצל חנוני ומדד לו באיסר שמן כו' כצ"ל וכ"ה ברי"ף ובראב"ש וכן מוכח מפרשב"ם שכתב ואם תאמר ולתנייה לפונדיון כו' ועיין במהרש"ל:

רשב"ם ד"ה כדשמואל

בפרשב"ם בד"ה כדשמואל כו' ואף על גב דתניא כוותיה דשמואל בפרק ד' דנדרים בהליכה חייב בה עכ"ל הוא מגומגם לכאורה ובדפוס חדש מחקו כל זה מפרשב"ם ויש לקיים פירושים הישנים דרצה לומר ואף על גב דתניא כוותיה דשמואל בעי תלמודא לאוקמא פלוגתא דהכא אליביה ובפי' אחר בדפוס הגיהו בהליכה חייב בה בחזירה פטור דהשתא יש לפרש דאע"ג דבחזירה דהתם פטור שהיא על ידי בן דעת הכא בחזירת התינוק חייב כיון שאינו בן דעת וק"ל:

תד"ה אלא צלוחית

תוס' בד"ה אלא צלוחית כו' הכי נמי דהוה פטור הס"ד ואח"כ מ"ה וכגון שנטלה חנוני כו' כצ"ל:

תד"ה אי הכי

בד"ה אי הכי אימא כו' ורבה ורב יוסף סברי בזמן שצלוחית כו' שהביאה מבית אביו עכ"ל ותלמודא לעיל ניחא ליה לאוקמא בהכי משא"כ הכא לרבה ורב יוסף דלא הוי סיפא דומיא דרישא וק"ל:

דף פח.

רשב"ם ד"ה ור' יהודה סבר

[דף פח עמוד א] בפרשב"ם בד"ה ור"י סבר כו' בהמפקיד הא דאמר רבא שואל שלא מדעת גזלן הוי היינו לרבנן דהכא עכ"ל רצה לומר דלכך ליכא לאקשויי הכא אהך דרבה דהתם תנאי היא כדמקשינן לעיל ודו"ק:

רשב"ם ד"ה והני מילי דקייצי

בד"ה וה"מ דקייצי כו' נראה בעיני דלאו דוקא כנושא שכר דא"כ לא כו' עכ"ל מהך סוגיא דפ' האומנין ודאי מוכח דמפני שהוא כנושא שכר אסיפא קאי וכמ"ש התוס' לעיל וכמ"ש

מהרש"ל אבל בדברי רש"י בפרק ה' דנדרים משמע שהוא מפרש לה כפרשב"ם דהכא דקאי ארישא וצריך לומר לפירושם דמשמע להו דקאי נמי ארישא מדקאמר מפני שהוא כנושא שכר ואי לא הוה קאי רק אסיפא לחוד הל"ל פטור מפני שאינו אלא כנושא שכר ותו לא מידי ודו"ק:

רשב"ם ד"ה סטין

בד"ה סטין חיטין בלשון יון כו' עכ"ל והוא דחוק למאי דמוקי לה בכלי הלח ובערוך פי' פירוש אחר מוכר שמן והיינו כלי הלח וק"ל:

דף פח:

סוגיא דהכרעה חלק א' רשב"ם ד"ה וחייב להכריע

[דף פח עמוד ב] בד"ה וחייב להכריע כו' וה"ה לי' לטרין ביחד להכריע טפח כו' ונראה בעיני דלפחות כו' עכ"ל משמע מפירושו דלמעלה לעולם אינו נוהגין יותר הכרע מטפח אבל לקמן גבי תלויה באויר ג' טפחי' משמע דבעי הרחקה כ"כ משום הכרע ג"ט וצריך לומר דהיינו במשקל גדול כדמוקי לה בגרדומי אבל במשקל בעה"ב וחנוני דהכא שוקלין בו בשר לעולם למעלה אינו נוהגין רק טפח וק"ל:

1) משנה – חייב להכריע לו טפח
2) רשב"ם
   - א) במקום שמכריעין חייב להכריע לו המאזנים מצד הבשר טפח שיהא הבשר שוקל יותר מן הליטרא
   - ב) וה"ה לעשרה ליטראות ביחד צריך להכריע טפח דנותן הכרע אחד לכולן – מפני שלהכריע עשרה ליטראות ביחד טפח – צריכין להוסיף אותו כמות בשר שמוסיפין סך הכל בעשר הכרעות טפח כל אחד לליטרא אחת
3) מהרש"א
   - א) קשיא
     - i) בדף פט. איתא דמאזנים דתלויין באויר צריכין לתלות באופן דיכולין להכריע ג' טפחים ולא סגי בטפח אחד
   - ב) תירוץ
     - i) לקמן במשקל גדול קמיירי בגרדומי כלומר צורפי נחושת וברזל ששוקלין חתיכות גדולות של מאה ליטראות ביחד כדמוקי לה בדף פט:
     - ii) והך דהכא במשקל בעל הבית וחנווני ששוקלין בו בשר

סוגיא דהכרעה חלק ב' רשב"ם ד"ה לא ימוד

בד"ה לא ימוד כו' כ"כ א"נ משום שמודד לו בריוח ובדקה מודד יותר וכשמודד בגסה מפסיד הקונה עכ"ל וכן נראה לי להגיה פירושים הישנים וכה"ג פי' רשב"ם ג"כ לקמן בשוקל שא"א שלא ישקול לו בריוח כו' ע"ש ודו"ק:

1) הקדמה

א) "מדידה" סתם היינו בקב או בסאה למדוד נפח – מה שאין כן "משקל" שנמדד במשקלות

2) משנה

א) מקום שנהגו למוד בדקה לא ימוד בגסה – ובגסה לא ימוד בדקה

3) רשב"ם לפי גרסא דמהרש"א

א) אי אפשר לצמצם במדידת נפח – ולכן מוכר שמודד נפח הרבה פעמים בקבים (בדקה) מרויח הרבה ללוקח – אבל מוכר שמודד נפח פעמים מועטין בסאין (בגסה) מרויח פחות ללוקח

ב) עיין רשב"ם דף פט. ד"ה לא יאמר לו לפירוש כעין זה למשקל

תד"ה וקללם

תוס' בד"ה וקללם כו' במסכת מגילה דקורין קללות שבת"כ לפני עצרת עכ"ל והוא ראייה לפר"י דהא אנן לא עבדינן הכי דאנן קורין במדבר לפני עצרת וע"כ אית לן למימר כדי להפסיק בין קללות לעצרת ה"נ אית לן למימר דקורין נצבים לפני ר"ה כדי להפסיק בקללות דכי תבא דכי הדדי מתניין התם וק"ל:

1) רבינו נסים

א) מסדרין לפרשיות לקרות אתם נצבים וקללותי' לפני ראש השנה בשנה שמסתיימה כדי שתכלה שנה וקללותי'

2) קשיא

א) בגמרא דידן משמע דלא חשיבי קללות אלא הני דבפרשות בחוקותי וכי תבוא

3) תשובת ר"י כמבואר במהרש"א

א) קורין אתם נצבים בשנה שמסתיימה כדי שתפסיק סדרה אחת בין קללות של כי תבא לשנה הבאה

ב) והא ראי'

i) דאיתא בברייתא במסכת מגילה אשר עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים **לפני** עצרת וקללות שבמשנה תורה **לפני** ראש השנה

ii) עכשיו "לפני עצרת" מוכרח דמשמעו דעושין ריחוק סדרה אחת דלית בה קללות (פרשת במדבר) לפני עצרת כדי להפסיק בה בין בחוקותי לעצרת

iii) והכי נמי "לפני ראש השנה" משמעו דעושין ריחוק סדרה אחת (פרשת נצבים) לפני ראש השנה כדי להפסיק בה בין כי תבא לראש השנה

דף פט.

סוגיא דהכרעה חלק ג' רשב"ם ד"ה אלא שוקל

[דף פט עמוד א] בפרשב"ם בד"ה אלא שוקל כו' ובמקום שמכריעין נותן שלשה רביעית באחת כו' עכ"ל וה"ה דבמקום שאין מכריעין יכול לעשות כן אלא דלרבותא נקט בגוונא דלעיל וכ"ה בנ"י ע"ש:

1) ברייתא

הי' מבקש ממנו שלשה רבעי ליטרא – לא יאמר לוקח למוכר שקול לי שלשה רבעי ליטרא אחת אחת כלומר כל רביע ליטרא בפני עצמו – אלא שוקל ליטרא ומניח רביע ליטרא עם הבשר

2) הקדמה – ג' מהלכים למישקל שלשה רבעי ליטרא

א) שוקל שלשה רבעי ליטרא בשר אחת אחת – לא צריך מוכר למישקל באופן זה דמפסיד מוכר מחמת דמוכר אינו יכול לצמצם בכל משקל ומרויח לוקח בכל משקל

ב) שוקל ליטרא ומניח רביע ליטרא עם הבשר – באופן זה מפסיד מוכר במקום דמכריעין טפח כיון דיצטרך להכריע טפח לא לבד לבשר אלא אף למישקל רביע ליטרא דמניח עם הבשר

ג) שוקל שלשה רבעי ליטרא בשר בבת אחת כנגד משקלות חצי ליטרא ורביע ליטרא דבסך הכל הריהן משקל של ג' רבעי ליטרא

3) ברייתא – מוכר משתמש במהלך ב'

4) רשב"ם

א) במקום דמכריעין טפח שרי מוכר להשתמש במהלך ג' ולהכריע טפח פעם אחת

5) מהרש"א

א) פשיטא דמוכר שרי להשתמש במהלך ג' אף במקום שאין מכריעין טפח – ולא אתא רשב"ם אלא למילף רבותא דאפילו במקום שמכריעין שרי מוכר להשתמש באופן ג' הגם דהי' לוקח מרויח הרבה יותר באופן ב' דבאופן ב' הי' צריך מוכר להכריע טפח לא לבד לבשר אלא אף למישקל רביע ליטרא דמניח עם הבשר

סוגיא דהכרעה חלק ד' רשב"ם ד"ה ונותן הכרע אחד לכולן

בד"ה ונותן הכרע א' לכולן משום דא"א לצמצם כו' עכ"ל לאו משום הכרע דבלא הכרע נמי איכא האי טעמא דשוקל לו כ"א משום דא"א לצמצם וכמ"ש לעיל במקום שאין מכריעין עסקינן דאי כו' ע"ש:

1) ברייתא

א) הי' מבקש ממנו עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי אחת אחת והכריע אלא שוקל לו כולן בבת אחת ונותן הכרע אחד לכולן

2) רשב"ם

א) משום דאי אפשר לצמצם ומפסיד מוכר

3) מהרש"א

א) ברייתא זו אשמועינן הא דפירש רשב"ם בחלק א' אשר להכריע עשרה ליטראות ביחד טפח צריכין להוסיף אותו כמות בשר שמוסיפין סך הכל בעשר הכרעות טפח כל אחד לליטרא אחת – ודלכן שרי למוכר להכריע עשרה ליטראות ביחד דאף באופן זה לא מרויח מוכר ולא מפסיד לוקח

ב) וקא משמע לן רשב"ם דמילף לן נמי רבותא דאף במקום שאין מכריעין טפח דשרי מוכר למנוע הפסד מהא דבכל משקל שוקל בריוח מפני שאינו יכול לצמצם

ג) כעין זה פירש רשב"ם בחלק ג'

רשב"ם ד"ה י"ב טפחים

בד"ה י"ב טפחים ד' טפחים הקנה כו' במהרש"ל ולפ"ז לא דק מה שכתב כדי שלא יגע בגג כו' עכ"ל ע"ש וכן יש להקשות גבי מ"ש וגבוה מן הארץ ג' טפחים שלא יגע בקרקע כו' וק"ל :

1) ברייתא
   - א) נפש מאזנים תלוי' באויר ג' טפחים וגבוהה מן הארץ ג' טפחים
   - ב) קנה הוא הקנה שהלשון קבוע באמצעיתו ושתי המיתנות תלויות בראשיו
2) רשב"ם חלק א'
   - א) מרחיק לנפש ג' טפחים מן הגג שלא יגע קנה בגג כשיכריעם
   - ב) ומרחיק לנפש ג' טפחים מן הארץ שלא יגע קנה בקרקע בשעת הכרעה
3) רשב"ם חלק ב'
   - א) האי קנה ארכו ד' טפחים כלומר ב' טפחים מכל צד שבנפש
4) מהרש"ל
   - א) קשיא
     - i) נמצא דמן הנפש לקצה הקנה ליכא אלא ב' טפחים – ותיקשי דבהרחקת ב' טפחים **לגג** סגי כדי שלא יגע בגג כשמכריע
5) מהרש"א
   - א) מצי נמי להקשות דבהרחקת ב' טפחים **לקרקע** סגי

דף פט:

סוגיא דתומן חלק א' רשב"ם ד"ה תומן (הראשון)

[דף פט עמוד ב] בד"ה וחצי תומן ועוכלא כו' תומן שמינית הלוג כו' עכ"ל מהרש"ל מחק כל זה מפרשב"ם וטעמו דהא רשב"ם בפירושו הסכים לפרש דתומן שמינית הקב הוא והוא חצי לוג אבל נ"ל דבהך ברייתא לפירוש התוס' שכתב רשב"ם דגרסינן הכא תומן ועוכלא במדת הלח ע"כ דתומן לא קאי אקב דהא לא הוזכר הכא במדת הלח מדת הקב וע"כ תומן ועוכלא דהכא אלוג קאי ותומן דהכא היינו שמינית הלוג דקתני לקמן גבי מדת הלח וע"כ יש לקיים כל נוסחות ישנות שבפירוש רשב"ם ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) קב במדת יבש היינו ד' לוגין במדת לח
2) תומן משמעו "שמינית" – להלן נבאר אם מדה של תומן היינו שמינית הקב או שמינית הלוג
3) גמרא
   - א) ומה משורה וכו' הקפידה עליו תורה קל וחומר להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית וחצי תומן ועוכלא
4) רשב"ם לפי הגהת מהרש"ל בדפוס ראשון

א) חצי תומן ועוכלא גרסינן בתוספתא - תומן היינו שמינית הלוג

5) המשך דגמרא

אסור לאדם שישהא מדה חסירה או יתירה בתוך ביתו אבל עושה הוא סאה ותרקב (ג' קבין) וחצי תרקב (קב ומחצה) וקב וחצי רובע ותומן ועוכלא

6) רשב"ם בד"ה תומן (השני) מסכים לשיטת רבינו חננאל אשר תומן היינו שמינית שבקב

7) מהרש"ל בדפוס ראשון

א) הך גרסא ברשב"ם בד"ה תומן (הראשון) אשר תומן היינו אחד משמינית הלוג אינה נכונה דהרי בד"ה תומן (השני) מסכים רשב"ם לשיטת רבינו חננאל אשר תומן היינו שמינית הקב

8) מהרש"א

א) גרסא נכונה הוא – דבד"ה תומן (הראשון) מדובר במדת הלח ולכן שפיר מפרש רשב"ם אשר תומן היינו שמינית הלוג – ודע בדרך אגב אשר בדף צ. עוסקין בגמרא במדת לח שהוא שמינית הלוג

ב) ובד"ה תומן (השני) מדובר במדת היבש ולגבי' שפיר מסכים רשב"ם לשיטת רבינו חננאל אשר תומן היינו שמינית הקב

סוגיא דתומן חלק ב' רשב"ם ד"ה תומן (השני)

בד"ה תומן איכא למימר היינו שמינית הלוג כו' ועוכלא מפרש לקמיה א' משמנה כו' קפריך לה כו' ואם שמינית הקב הוא האי לאו קושיא כו' יותר מכפלים ועוד אם שמינית כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דע"כ תומן לאו היינו שמינית הלוג דא"כ מאי האי דקפריך לה כו' דהא שמינית הלוג היינו עוכלא והגהת מהרש"ל בזה מגומגם מיהו כיון דלפום אלו הספרים גרסינן עוכלא אחד משמונה ברובע וכן נראה דכן היה גרסת הטור לשון רשב"ם הוא קשה שכתב שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפלים כו' הל"ל התומן גדול מן העוכלא ד' פעמים שהתומן הוא שמינית הקב והעוכלא הוא שמינית הלוג ומצאתי מוגה בפרשב"ם הכא ועוכלא לקמן מפרש א' מחמשה ברובע כו' והיינו כגרסתנו לקמן וע"פ גרסא זו ניחא טפי הכל שהקשה אם תומן שמינית הלוג מאי האי דקפריך כו' משום דטעו אינשי בריבעא דהא הוי שפיר העוכלא גדול מתומן טפי מריבעא שהתומן הוא אינו אלא שמינית הלוג והעוכלא הוא חמישית הלוג ואם תומן שמינית הקב ועוכלא חמישית הלוג הוי שפיר התומן גדול מן העוכלא קצת יותר מכפלים ועוד כו' ותו לא מידי ודו"ק:

1) הקדמה א'

א) קב במדת יבש היינו ד' לוגין במדת לח

ב) ונמצא אשר רובע הקב היינו לוג אחד – ואשר שמינית שבקב היינו חצי לוג

2) הקדמה ב'

א) מקשי בגמרא תומן ועוכלא לא ליעביד דטעו אינשי בריבעא

3) רשב"ם בדפוס ראשון

תומן איכא למימר היינו שמינית הלוג דלקמן [או שמינית הקב שהוא לוג אחד] ועוכלא לקמי' מפרש אחד משמונה ברובע [דהיינו שמינית הלוג] וקשיא לי דאם כן כמו שכתוב בספרים שלנו מאי האי דקפריך לקמן תומן ועוכלא לא ליעבד ומשום דטעו אינשי בריבעא קפריך לה [הרי (ו)האי פירכא] לאו קושיא שהרי התומן גדול מן העוכלא

יותר מכפלים אם [תומן] שמינית הקב הוא דהיינו חצי רובע אלא ה"ג בתוספתא ובפירושי רבינו חננאל ....

4) מהרש"ל דפוס ראשון מגיה לרשב"ם במילים מודגשות כדלהלן:

תומן איכא למימר היינו שמינית הלוג דלקמן [או שמינית הקב שהוא לוג אחד] ועוכלא לקמי' מפרש אחד משמונה ברובע [דהיינו שמינית הלוג] וקשיא לי דאם כן כמו שכתוב בספרים שלנו מאי האי דקפריך לקמן תומן ועוכלא לא ליעבד ומשום דטעו אינשי בריבעא קפריך לה [הרי (ו)האי פירכא] קושיא שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפלים אם [תומן] שמינית הקב הוא דהיינו חצי רובע **ואם שמינית הלוג הוא היינו עוכלא ועוד אם שמינית הקב הוא היינו חצי רובע** אלא ה"ג בתוספתא ובפירושי רבינו חננאל ....

5) מהרש"א

א) לישנא דרשב"ם אכתי מגומגם אף לפי הגהת מהרש"ל וליתר ביאור מגיה עוד מהרש"א ככה:

תומן איכא למימר היינו שמינית הלוג דלקמן [או שמינית הקב שהוא לוג אחד] ועוכלא לקמי' מפרש אחד משמונה ברובע [דהיינו שמינית הלוג] וקשיא לי דאם כן כמו שכתוב בספרים שלנו מאי האי דקפריך לקמן תומן ועוכלא לא ליעבד ומשום דטעו אינשי בריבעא קפריך לה [הרי (ו)האי פירכא] **לאו** קושיא שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפלים **ועוד** אם [תומן] שמינית הקב הוא דהיינו חצי רובע ואם שמינית הלוג הוא היינו עוכלא ועוד אם שמינית הקב הוא היינו חצי רובע אלא ה"ג בתוספתא ובפירושי רבינו חננאל ....

6) המשך מהרש"א

א) קשיא

i) הוה לי' לרשב"ם למימר "והאי לאו קשיא היא שהרי התומן גדול מן העוכלא **ד' פעמים** אם תומן שמינית הקב הוא דהיינו חצי לוג דהרי אין עוכלא אלא שמינית שבלוג

ב) תירוץ

i) מצא מהרש"א מוגה בדברי רשב"ם אשר עוכלא הרי היא אחד מחמישית בלוג כבגרסא דידן בגמרא בדף צ. בתחלת העמוד

ii) ובזה אתיא שיעור רשב"ם שפיר ככה

תומן איכא למימר דהיינו שמינית הלוג ועוכלא אחד **מחמש** ברובע [הקב דהיינו אחד מחמש בלוג] וקשיא לי דא"כ מאי האי דקפריך לקמן "תומן ועוכלא לא ליעבד" ומשום דטעו אינשי בריבעא קפריך לה והאי לאו קשיא היא שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפליים אם [תומן] שמינית הקב הוא [דהיינו חצי לוג ואין עוכלא אלא **חמישית** שבלוג **ובחצי הלוג איכא ב' חמישיות שלימות ועוד עשיריות לוג דהיינו קצת יותר מכפלים**] ואם [תומן] שמינית הלוג הוא [תיקשי דהיינו עוכלא]

תוס' בד"ה ובמשורה כו'

תוס' בד"ה ובמשורה כו' וא"ת פשיטא דגזלן גמור הוא כו' עכ"ל אבל לעיל מיניה גבי שלא יטמין משקלותיו כו' לא קשיא להו הכי דפסיקא להו כדמפרש התם לעבור עליו משעת עשייה אלא דגבי במשורה לא אסקי אדעתייהו למימר כי התם וק"ל:

דף צ.

סוגיא דמדת לח חלק א' רשב"ם ד"ה שלישית ההין

[דף צ עמוד א] בפרשב"ם בד"ה שלישית ההין כו' לקמן מפרש למה התקינו עכ"ל ק"ק דמאי קשיא ליה בשלישית ההין דהויא דכוותיה קב במדת היבש אבל לא בא לפרש לקמן למה תקנוה אלא ארביעית ההין דלא הוה דכותיה במדת היבש משום דטעו אנשי בריבעא ויש ליישב ודו"ק:

1) הקדמה א'

א) אין עושין מדות בלח אלא אם כן מקבילות למדות יבש

2) הקדמה ב'

א) כיון דאתי לאחלופי אין עושין מדה דאינה גדולה ממדה אחרת כי אם ריבעא דמדה גדולה

א'	יבש		לח
ב'	**סאה**	6 קבין	
ג'	**תרקב** = ½ סאה	3 קבין = 12 לוגין	**הין**
ד'	**חצי תרקב** = 1/4 סאה	1-1/2 קבין = 6 לוגין	**חצי הין**
ה'	**קב** = 1/6 סאה	קב = 4 לוגין	**שלישית הין**
ו'	(לא הוי דכוותי' שלש רבעי קב דטעי בריבעא לגבי קב)	3 לוגין	רביעית ההין

3) גמרא

א) קשיא

i) "שלישית ההין (שורה ה') רביעית ההין (שורה ו') לא לעביד"

ב) תירוץ דגמרא אינו מענינו

4) מהרש"א

א) מוכרח דניחא לה לגמרא הא דבשורה ה' בטבלא התקינו שלישית ההין בלח דהרי דכוותי' עושין קב ביבש –דלא אתא לאחלופי קב בחצי תרקב בשורה ד' כיון דחצי תרקב גדולה מן קב יותר מריבעא

ב) ולא הוצרכו בגמרא לפרש

i) כיון דאין עושין שלש רבעי קב בשורה ו' כיון דקב אינו גדול ממנו אלא ריבעא

ii) למה עושין דכוותי' בלח רביעית ההין בשורה ו'

5) רשב"ם בתחלת סוגיין

א) "לקמן מפרשין למה התקינו שיעשו שלישית ההין"

6) המשך מהרש"א

א) קשיא לרשב"ם – הרי קבענו דלא מפרשין בגמרא אלא למה התקינו שיעשו **רביעית** ההין

סוגיא דמדת לח חלק ב' רשב"ם ד"ה רביעית ההין

בד"ה רביעית ההין היינו ג' לוגין והא דלא עבד נמי חצי רביעית ההין כו' משום דאתי כו' דהיינו ב' לוגין כו' עכ"ל וקשה דאכתי אמאי לא עבדי במדת הלח חצי שלישית ההין

דהיינו ב' לוגין דהויא דכוותיה במדת היבש חצי הקב דהא ליכא ביה למטעי ולוג ומחצה נמי לא תהוי משום דהוי איכא למטעי בגופיה וצ"ע:

א'	יבש		לח
ב'	**סאה**	6 קבין	
ג'	**תרקב** = ½ סאה	3 קבין = 12 לוגין	**הין**
ד'	**חצי תרקב** = 1/4 סאה	1-1/2 קבין = 6 לוגין	**חצי הין**
ה'	**קב** = 1/6 סאה	קב = 4 לוגין	**שלישית הין**
ו'	(לא הוי דכוותי' שלש רבעי קב דטעי בריבעא לגבי קב)	3 לוגין	רביעית ההין
ז'	חצי קב	2 לוגין	(לא הוי דכוותי' חצי שלישית הין)
ח'		1.5 לוגין	(חצי רביעית הין לא עושין דטעי בחצי קב דיבש דהיינו 2 לוגין וגדול בריבעא ומחליף)

1) רשב"ם ד"ה רביעית ההין

א) קשיא

i) בשורה ח' בטבלא אמאי אין עושין חצי רביעית ההין בלח (1.5 לוגין)

ב) תירוץ

i) דטעו בי' בחצי קב ביבש בשורה ז' (2 לוגין) דאינו גדול מחצי רביעית בלח (1.5 לוגין) אלא בריבעא

2) מהרש"א

א) קשיא

i) בשורה ז' אמאי אין עושין חצי שלישית ההין בלח (2 לוגין) במקביל לחצי קב ביבש באותו שורה

(1) ואותו חצי שלישית ההין (2 לוגין) לא אתי למיטעי בי' ברביעית ההין (3 לוגין) בשורה ו' דהרי רביעית ההין גדול הימנו יותר מריבעא

(2) שים לב דלעשות חצי שלישית ההין בשורה ז' יש עוד יתרון – דכדי להסביר הא דלא עושין חצי רביעית ההין בלח (1.5 לוגין) בשורה ח' – לא נצטרך עוד למימר דחיישינן דאתי למיטעי בחצי קב דיבש (2 לוגין) בשורה ז' – אלא מצינן למימר דחיישינן בלח גופו דאתי למיטעי בחצי שלישית ההין (2 לוגין) באותה שורה ז'

סוגיא דמדת לח חלק ג' תוספות ד"ה במקדש

תוס' בד"ה במקדש כו' למדוד בלוגין לחצי הין ו' לוגין כו' עכ"ל חצי הין כדי נקט דבחצי הין לא שייך למגזר אלא אגב אינך נקט לה וק"ל:

1) גמרא

א) קשיא

i) "שלישית ההין רביעית ההין לא לעביד"

2) תוספות

א) קשיא

i) הרי היו צריכין במקדש למוד שלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש

ב) תירוץ

i) למוד חצי ההין יכולין על ידי וכו' – למוד שלישית ההין יכולין ע"י וכו' - ולמוד רביעית ההין יכולין ע"י וכו'

3) מהרש"א

א) קשיא

i) אמאי הוצרכו לתרץ להא דעשאו חצי ההין – הרי על חצי ההין לא הקשו כלום

ב) תירוץ

i) אגב דמייתי להא דאיצטרכי במקדש לשלישית ההין ורביעית ההין מייתי נמי להא דבמקדש איצטרכי לחצי ההין

רשב"ם ד"ה דלא ליהוי

בד"ה דלא ליהוי כו' כ"א שתות והוא לא ידע ומכר כמו כו' עכ"ל ר"ל שלא יתוודע לו לעולם שיתבע אונאתו והלוקח נמי לא יתוודע לו לעולם שהמוכר לא ידע בהוספה אלא שהיה סובר שזלזל במקחו ומהרש"ל דחק בזה לאין צורך ואין להאריך וק"ל:

1) הקדמה א'

א) אין מוסיפין על המדות יותר משתות כדי דלא ליהוי פסידא לתגרא

2) הקדמה ב'

א) המשתכר אל ישתכר יותר משתות

3) רשב"ם

א) תגר שבא מעיר אחרת והוא לא ידע דהוסיפו על המדות ומכר במחיר כמו שהי' רגיל עד עכשיו – כל עוד דלא מוסיפין על המדה שתות אינו מפסיד אלא שתות דמותר לו להרויח – אבל אם מוסיפין יותר משתות אית לי' פסידא מקרן שלו

4) מהרש"ל

א) לשון רשב"ם "והוא לא ידע" (לשון עבר מנוקד קמץ פתח) משמע דמיהת לאחר דקנה לסחורתו ולפני שמכר סחורתו נתוודע לו ובכן אין לו טענת אונאה נגד הלוקח

2) מהרש"א

א) דוחק למימר דלאחר שנודע לו מכר לסחורתו באותו מחיר שהי' רגיל בה עד עכשיו

ב) אלא רשב"ם כיוון בלשונו "והוא לא ידע" ללשון עתיד מנוקד צירי פתח והכי פירושו – חוששין דמוכר לעולם לא יתוודע לי' דהוסיפו על המדות ולכן לא יבא למיטען טענת אונאה – וגם לוקח דודאי יודע דהוסיפו על המדות יחשוב שמא מוכר מאיזה טעם זלזל במקחו

תד"ה במקדש

תוס' בד"ה במקדש כו' למדוד בלוגין לחצי היין ו' לוגין כו' עכ"ל חצי היין כדי נקט דבחצי היין לא שייך למגזר אלא אגב אינך נקט לה וק"ל:

עיין בסוגיא דמדת הלח חלק ג'

תד"ה והשקל עשרים

בד"ה והשקל עשרים כו' מה שיש לדקדק בדבריהם שם בפ"ק דבכורות ע"ש בחידושינו:

דף צ:

רשב"ם ד"ה ושמע מינה

[דף צ עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה וש"מ מוסיפין כו' לכל חלק שמונה שקלים ודינר כו' והוי נ"ח סלעים ודינר עכ"ל ולא דק עוד בשליש דינר לכל חלק וק"ל:

1) הקדמה

א) שקל יש בו ארבע דינרי

2) רשב"ם

א) שתות מלגאו ד-50 שקלים = 8 שקלים ושליש שקל – דהיינו 8 שקלים ודינר מחמת ddדינר היינו שליש שקל

3) מהרש"א

א) לא דק דשליש שקל היינו דינר ושליש דינר – תדע דהרי שלשה שלישי שקל היינו ד' דינרי (סך הכל של ג' דינרי וג' שלישיות דינר) שהוא שקל שלם

דף צא.

גמרא מארץ ישראל

[דף צא עמוד א] גמרא מארץ ישראל לח"ל כו' ותהום כל העיר כו' הזאת נעמי מאי הזאת נעמי כו' כ"ה בילקוט והוא מלתא באנפי נפשיה וק"ל:

תד"ה חד אמר

תוס' בד"ה חד אמר כו' וא"ת מאי אריא ביצים אפילו שאר דברים כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להקשות מאי איריא על חד תרי אפי' יותר משתות נמי וק"ל:

***

הדרן עלה המוכר את הספינה